Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | № 65 (13554) | 1974 оной мартын 19, вторник | Сэн 2 мүнгэн

...ҮСЭБӨӨ БОЛЗОРҺООНЬ УРИД

...нуурай дэргэдэ ...дожо байһан ГРЭС-эй ...эна ударна барилгада ...даг, 1973 оной социа... мүрысөөндэ илаһан «Гид...» трестын техничес... хүдэлмэринүүдые үһан ...даг участогай коллек... ...түсэбтэ табан жэлэй, то... ...жэлдэ ажалайнгаа ...улам дээшэлүүлнэ, ...хоябогдоһон 192 ...утатай түмэр сорго... ...нуурай оёорто табижа, ...коллектив февраль һарын-

гаа даабари 200 процент дүүргээ. Энэнь январь һарынхиһаа хоёр дахин ехэ болоно. Тиин 1973 ондо эхилһэн үһан дорохи хүдэлмэринүүдэй ашаар, бүхэ гэгшээр гагнагдаһан түмэр соргонууд нуурай оёорто 864 метрэй зайда табигдаа.

Үһан дорохи хүдэлмэринүүдэй станциин старшина, Октябриин Революциин орденой кавалер Ю. Г. Харчинай ударидадаг водолазуудай бүлэг, В. И. Абрамовай даадаг электро-гагнууршадай бригада, скреперэй түхеэрэлгэнүүдэй машинистнүүд А. Ф. Колмыпин, И. К. Павлов гэгшэд жэлэй эхинһээ һайнаар ажаллажа байна. Тиин КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгые урмашан дэмжэһэн тус участогай коллектив тодорхойлхы жэлэйнгээ түсэб декабриин нэгэн болотор дүүргэхээр хараалангхай юм.

И. МАЛЬЦЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: И. К. Павлов ажалдаа Ю. Г. Харчин ажалайнгаа үедэ.

Д. ЭРДЫНЕЕВЭЙ фото.

Тодорхойлхы жэлэй габшагай алхамууд

БҮХЫ ХҮСӨӨРӨӨ АШАГЛАГДАБА

Манай заводые шэнэдхэн байгуулха хүдэлмэри нёдондо жэл дүүргэгдээ. Шифер үйлэдбэрилдэг бүхы зургаан лини шэнэдхэгдэжэ, оньһожоруулагдамал шэнэ лининүүдээр һэлгэгдэһэн байна. Энээнэй ашаар бүтээсэнь горитой ехээр дээшэлээ.

Шэнэ лининүүд проектнэ хүсэ шадалдаа хүргэгдэбэ. Проектын ёһоор нэгэ лини жэлдээ 37 миллион плитэ шифер үйлэдбэрилхэ юм. Нёдондо жэлэй дүнгүүдээр 39,5 миллион плитэ шифер үйлэдбэрилэгдэһэн байна.

Нэгэ линиһээ шифер үйлэдбэрилгөөр манай завод Россин Федерациин 16 заводой дундаһаа 4-дэхи һуури эзэлнэ. Лининүүдэй бүтээсэ улам дээшэлүүлэгдэжэ байһаар.

Завод жэлэй эхинһээ тогтууритай һайнаар ажаллана. Шифер үйлэдбэрилхэ январь, февраль һарануудай түсэб холо үлүүлэн дүүргэгдээ. Хоёр һарын даабариһаа гадуур 635 мянган плитэ шифер үйлэдбэрилэгдэһэн, 8 мянган түхэригэй продукци худалдагдаһан байна. Гүрэндэ олзо доход оруулха түсэб мүн лэ үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Ганса нэгэ февраль һарын даабариһаа гадуур 11 мянган түхэригэй олзо доход оруулагдаа.

Заводоймнай цехүүд, халаануудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Февраль һарын үрэ дүнгүүдээр Сергей Алексеевич Мороевой даадаг халаан түрүүлжэ гараа. Цехүүдэй дундаһаа транспортна цех түрүү һуури эзэлһэн байна.

Табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ амжалта туйлаха зорилго коллективнай урдаа табинхай. Жэлэй түсэбһөө гадуур 3 миллион плитэ шифер үйлэдбэрилхэ, 50 мянган түхэригэй продукци худалдаха гэһэн социалис уялгаа дүүргэхэ гэжэ хүдэлмэришэднай шармайн оролдоно.

Үнгэрһэн жэлэй 4-дэхи кварталай үрэ дүнгүүд коллективые шэнэ амжалтада зоригжуулаа. Промышленностиин Барилгын материалнуудай министерствын предприятинуудай дундаһаа түрүү һуури эзэлжэ, дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэһэн байнабди.

Энэ амжалтаяа арьбадхаха, Улаан тугаа гартаа бүхөөр барижа ябаха гэһэн һанал эрмэлзэлгэтэйгээр хүдэлмэришэд ажаллана. Жэлэй түрүүшын кварталай даабарие болзорһоонь 2—3 хоногоор уридшалан дүүргэхэ гэжэ тэдэнэр хараалаад, лини, машинануудаа бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ байна.

Н. ПОЗДНЯКОВА,
Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй заводой түсэблэлгын таһагай начальник.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Франциин Президент Ж. Помпидутай нүхэр Л. И. Брежневэй уулзалгын дүнгүүд тухай

КПСС-эй ЦК-гай Политбюро, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет Франциин Республикын Президент Ж. Помпидутай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй уулзалгын дүнгүүдые зүбшэн хэлсээд, совет-француз заншалта хани барисаае саашадань бэхижүүлхын тула, ниитын ондо ондоо байгууламжатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар харилсан оршолгын гол ёһонуудые батадхахын тула нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн үрэ ехэтэй хүдэлмэриие бүрин һайшаагаа, үндэрөөр сэгнээ.

Ж. Помпидутай нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн уулзалга хани харилсаагаа, али али талада ашатай туһатай холбоо барисаагаа хүгжөөхын тула Советскэ Союзай ба Франциин баримталдаг хараа бодолой зайлашагүй шухала үрэтэй байһые баталан гэршэлбэ.

Совет-француз харилсаае саашадань хүгжөөхэ, гүнзэгырүүлхэ гэжэ шиидэнхэй байһанаа хоёр талын тусхайлан тэмдэглэһэниинь шухала удха шанартай.

Энэ уулзалгын үрэ дүнгүүд хоёр ороной хоорондын политическэ зүбшэлэлгые улам үргэдхэхэ, харилсаагаа хүгжөөлгын үндэһэ һуури болгожо хоёр талын баталан абаһан документнүүдтэй, тусхайлан хэлэбэл, СССР Франци хоёрой хоорондын харилсаа холбооной гол гуримуудтай», Зүбшэлэлгэ хэхэ тухай совет-француз протоколтой хүсэд зохилдуулан, худалдаа наймаанай-экономическа, научно-техническэ, соёлой ба бусад асуудалнуудаар тогтоогдоһон харилсаа холбоогоо саашадань үргэдхэхэ хэрэгтэ туһа хүргэнэ.

Европодохи шахардуу байдалай һуларалгые улам бэхижүүлхэ, ниитэевропын зүблөө амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилгоор СССР-эй ба Франциин хэдэг хамтын ябуулгые улам һайжаруулха гэжэ хэлсэһэниинь Ж. Помпидутай нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй шухала үрэ дүн болоно. Хараа бодолнуудайнгаа дүтэрхы байһые үндэһэн болгон, Дүтын Зүүн зүгтэ бата бэхи, таарамжатай эб найрамдал хангалгын аша туһада эмхидхэдэг зүбшэлэлгэнүүдээ бүри эдэбхитэй болгохо гэжэ Советскэ Союзай ба Франциин үгээ ойлголсоһон ябадал яһала боломоор шанартай байна.

Советскэ Союзай ба Франциин дээдэ тушаалтадай уулзалгануудые ходо ходо хэжэ үргэлжэлхэ тухай үгээ ойлголсоһон ушарые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет ехэ удха шанартайда тоолоно.

СССР Франци хоёрой хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоһоор 50 жэлэй ойе энэ жэлдэ тэмдэглэхээ байһан хоёр арадай харилсан этигэлсэлгын ба хүндэлэлсэлгын мэдэрэлые улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ Пицундадахи уулзалгын туһа хүргэхэнь дамжаггүй.

Франциин Президент Ж. Помпидутай нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн уулзалгын дүнгүүдые совет арад сэдьхэлээ ехээр ханан угтаа. Юундэб гэхэдэ, эдэ дүнгүүд хоёр ороной арадуудай аша туһада, эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдал батадхалгын аша туһада совет-француз харилсаа холбооной амжалтатайгаар хүгжэжэ байһые үнэншэмэ тодоор гэршэлнэ.

...ВАГОНУУД ...ҮРГӨӨР ...аалагдана

Республикымнай предприятинууд Уральска областиин предприятинуудай жэшээгээр вагонуудта ашаа тээхэ, ашаа буулгаха ажалые түргэдхэхэ, вагонуудые миил байлгаха саг эрид хороохо мүрысөө хоорондоо дэлгэрүүлбэ.

Энэ талаар олон коллектив урдаа тодорхой зорилго табяа. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын шэлэй заводой транспортна цехэй коллектив вагонуудта ехэ ашаа тээдэг болохо, техническэ нормоор хараалагдаһанһаа 0,5 тонноор үлүү ехэ ашаа вагон бүхэндэ ашаха, тэрэнэй миин байха сагые 12 минутаар хороохо гэһэн уялга абаа. Ехэ ашаа тээжэ, мүн миин байха сагынь бага болгоһоной ашаар олон вагон болзорһоо урид сулөөлэгдэхэ байна. Заводой түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилһэн продукци эдэ вагонуудта ашагдажа ябуулагдаха юм.

Цехэй коллектив абаһан уялгаяа бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэмжээ хараалаад, тэдэнээ дүүргэжэ эхилээ. Элһэ ашаха ажал оньһожоруулха түхеэрэлгэ бүтээгдэжэ, урдань ехэнхидээ хүнэй гарай хүсөөр хэгдэдэг энэ ажал дууһан оньһожоруулагдаһан байна. Мүн ондоо ашаа ашаха, буулгаха ажал оньһожоруулха талаар зарим тэды юумэ хэгдээ.

Вагонуудай эрьесэ түргэдхэхэ мүрысөөн ехэ аша туһатай байна. Республикымнай бүхы предприятинуудай энэ мүрысөөндэ оролсоод, социалис уялгануудаа дүүргээд байбалынь, нэмэлтэ 6000 вагон болзорһоо урид сулөөлэгдэхэ гэжэ лаблагдана. Предприятинуудай түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилһэн горитой ехэ продукци алмагдаһан эдэ вагонуудта ашажа ябуулхаар хараалагдана.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

Нүхэр А. Н. Косыгинай Яхадта ерээд байһан тухай

ЯКУТСК. Мартын 16. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Яхадай АССР-тэ ерээд байха үедөө Вилюйскэ ГЭС-эй барилгада, Удачнинска ашагта малтамал шанаржуулха комбинадта ошоһон, ашагта малтамалай хэдэ хэдэн предприятинуудта хүрэһэн байна.

Мартын 16-да Яхадай областной партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан болоо. Юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудай, 1974 оной социалис уялгануудай ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр Яхадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадаа үргэлжэ дээрэнь хүгжөөхэ зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Нүхэр А. Н. Косыгин суглаанда хабаадагшадай зүгһөө халуунаар угтагдан үгэ хэлэхэдээ, юһэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтын гол дүнгүүд тухай, КПСС-эй XXIV съездын, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула КПСС-эй ЦК-гай, тэрэнэй Политбюрогой ба КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй эрхилһэн политическэ, эмхидхэлэй угаа ехэ ябуулга тухай хөөрэбэ. Тиихэдээ Яхадай АССР-эй промышленностиие, хүдөө ажахые, капитальна барилгые хүгжөөлгын гол шухала асуудалнууд дээрэ тогтоо.

А. Н. Косыгин, тэрээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүд мартын 16-да Москвагаа бусаба. Эдэнине КПСС-эй Яхадай обкомой нэгэдэхи секретарь Г. И. Чиряев, Яхадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. Я. Овчинникова, Яхадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ И. И. Петров, КПСС-эй Эрхүүгэй обкомой нэгэдэхи секретарь Н. В. Банников, Забайкалиин сэрэгэй округой сэрэгүүдэй командалагша, армиин генерал П. А. Белик гэгшэд үдэшөө.

***

А. Н. Косыгин тэрэл үдэртөө Москвадаа бусажа ерэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежнев Москвадаа бусажа ерэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев мартын 16-да Алма-Атаһаа Москвагаа бусажа ерээ. Тэрээнтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр А. А. Гречко ерэбэ.

Внуковска аэродром дээрэ нүхэр Л. И. Брежневые нүхэд В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, П. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд Б. П. Бугаев, В. В. Кузнецов, В. Г. Куликов, Г. С. Павлов, К. В. Русаков, С. Л. Соколов, К. У. Черненко, Н. А. Щелохов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат С. К. Цвигун, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн А. М. Александров, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. И. Блатов гэгшэд угтаа.

(ТАСС).

ДЕЛЕГАЦИНУУД БУСАБА

АЛМА-АТА. (ТАСС). Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглалгын 20 жэлэй ойн һайндэртэ хабаадаһан аха дүү союзна республикануудай делегацинууд: КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев түрүүтэй — Россин Федерациин; КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий түрүүтэй — Украинын ССР-эй; КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. М. Машеров түрүүтэй — Белоруссиин ССР-эй; КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов түрүүтэй — Узбегэй ССР-эй; Молдавиин компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. И. Бодюл түрүүтэй — Молдавиин ССР-эй; Киргизэй компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Т. Усубалиев түрүүтэй — Киргизэй ССР-эй; Таджикистанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. Расулов түрүүтэй — Таджигай ССР; Туркменистанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь М. Г. Гапуров түрүүтэй Туркмениин ССР-эй делегацинууд эндэһээ мордобо.

Моссоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо А. К. Мельниченко түрүүтэй — манай Эхэ ороной ниислэл Москва хотын; КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов түрүүтэй — Ленинградай ба областиин; РСФСР-эй хэдэ хэдэн хизаарнуудай, областьнуудай, автономито республикануудай: КПСС-эй крайкомой нэгэдэхи секретарь А. В. Георгиев түрүүтэй — Алтайн хизаарай; КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь С. С. Авраменко түрүүтэй — Амарай областиин; КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь М. З. Шакиров түрүүтэй — Башкирай АССР-эй; КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь Л. С. Куличенко түрүүтэй — Волгоградска областиин; КПСС-эй крайкомой нэгэдэхи секретарь П. С. Федирко түрүүтэй — Красноярска хизаарай; КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь Ф. К. Князев түрүүтэй — Курганска областиин; областиин ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ В. А. Филатов түрүүтэй — Новосибирскэ областиин; КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь С. И. Манякин түрүүтэй — Омско областиин; КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. В. Коваленко түрүүтэй — Оренбургска областиин; КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь И. А. Бондаренко түрүүтэй — Ростовско областиин; КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. И. Шибаев түрүүтэй — Саратовска областиин; КПСС-эй крайкомой нэгэдэхи секретарь М. С. Горбачёв түрүүтэй — Ставрополиин хизаарай болон бусад Алма-Атаһаа мордоо.

МҮРЫСӨӨНДЭ ХАБААДАГШЫН ҮГЭ

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ДААБАРИ ДҮРБЭН ЖЭЛДЭ

...най Улаан-Үдын оёдолой фаб... ...коллектив хубсаһа һайнаар, ...оёжо, ажалшадай эрилтые ...болзортонь хангаха гэһэн хүсэл ...эрмэлзэлтэйгээр хүдэлнэ. Оёдолшод ...өөрын уялга абаад, тэрэнээ бодо... ...дээрэнь бэелүүлхые оролдоно. ...мэнэй дүн һара бүри согсологдо... ...эрхимлэгшэд урмашуулагдана. ...оёдолшон бүхэн арга ша... ...туршан ажаллана.

...фабрикымнай залуу оёдолшон, ...Ольга Гребенщикова ...дэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, ...тодорхойлхы жэлэй даабари бол... ...һоонь урид, октябриин 25-да ...ВЛКСМ-эй мүндэлһэн үдэ... ...ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэ... ...хүсэл гаргаа бэлэй. Энэ үүсхэ... ...фабрикымнай 200-гаад хү... ...дэмжэһэн юм. Олохон ...мүнөөдэр үсэгэлдэрэй... ...үглөөдэр мүнөөдэрэйхиһөө ...хүдэлхэ гэһэн уряа доро ...

...Ольга Гребенщикова халаан ...даабари 35—40 процен... ...үлүүлэн дүүргэжэ, бүхы про... ...эрхим сэгнэлтэтэйгээр ту... ...Ольга ажалдаа оролдосотой, ...һанаатай басаган юм.

...Гребенщикова оёдолшоной ...дэхи разрядтай. Тэрэ уран гар... ...ёһотойл оёдолшо басаган юм. ...шье хубсаһа һайнаар, дура та... ...оёдог. Иимэ ажалша бэрхэ ...фабрикадамнай олон юм. ...оёдолшод В. Быкова, А. Спи...дова гэгшэд үндэр бүтээсэтэ ажалаараа коллектив соогоо суурхажа эхилэнхэй.

Жэшээлхэдэ, Вера Быкова табан жэлэй дүрбэн жэлэй даабари бүри үнгэрһэн жэл соо амжалтатайгаар дүүргээд, мүнөө 1975 оной апрель һарын түсэбөөр хубсаһа оёно. Харин Антонида Спиридонова 1976 оной май һарын түсэбөөр продукци гаргажа байнхай. Эдэнэр яагаад иимэ һайн үрэ дүн туйлажа шаданаб гэһэн асуудал гаража болохо.

Оёдолой хүдэлмэридэ олон «нюусанууд» бии гээшэ ааб даа. Энэ хүдэлмэридэ ёһотойгоор дурлаһан, оролдосотой һайнаар хүдэлжэ, үдэр бүри мэргэжэлээ нарижуулжа байһан оёдолшод бусадай дундаһаа онсо шалгардаг байна бшуу.

Манай фабрикын директи, партийна болон профсоюзай организацинууд хүдэлмэрилэгшэдэйнгөө онол шадабариень дээшэлүүлхэ талаар оролдолго гаргажа байдаг. Коммунис ажалай, экономико шудалха кружогуудта залуу оёдолшод олоороо һуража, шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ. Жэл бүри «Алтан гартай шуул» гэһэн конкурсдо залуу оёдолшоднай олоороо хабаадалсажа, шадабаряа туршадаг. Энэ мүрысөөндэ эрхим һайн үрэ дүн харуулһан хүдэлмэришэдэй разряд дээшэлүүлэгдэдэг. Конкурсдо түрүү һуури эзэлэгшэд дурасхаалта бэлэгүүдээр, Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдадаг. Эрдэм мэргэжэлээ, дүршэл шадабаряа дээшэлүүлһэн хүн бүхэн хаанашье, хэзээшье һайн үрэ дүн туйлаһан байдаг шуу.

Һайн шанартай продукци ехээр гаргажа, социалис мүрысөөндэ эрхимлэхын тула бидэнэр бултадаа оролдодог гээшэбди. Үдэр хоногой ошохо тума улам эршэмтэйгээр хүдэлжэ, һайнаар, гоёор бүри олон хубсаһа оёхын тула фабрикымнай хүдэлмэрилэгшэд яһала оролдоно.

Залуушуулай эрхим һайнаар хүдэлжэ байхыень харахадаа, баясаха дуран хүрэдэг. Би өөрөө 15 жэлдэ Улаан-Үдын оёдолой фабрикада хүдэлнэб. Энэ хугасаа соо нилээд ехэ ажал хүдэлмэри хэгдээ юм бэзэ. Гэбэшье туйлаһанаараа һапаагаа амаржа болохоор бэшэ юм. Би юһэдэхи табан жэлэй даабари дүрбэн жэл соо дүүргэхээр уялга абаа бэлэйб. Энэ уялга ёһын тэдыдэ абтаһан бэшэ ааб даа. Арга боломжонуудаа һайса хаража үзөөд лэ иимэ уялга абааб.

Халаанай даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэхэ бологдоно. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула, ажалдаа эртээнһээ ерэжэ, оёдолойнгоо машиные шалгадаг, тоһододог. Дутагдалнуудыень усадхуулдаг заншалтайб. Тиигэжэ хүдэлмэриин сагые зүбөөр хэрэглэнэб, халаанайнгаа даабари хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, һайн шанартайгаар продукцияа гарганаб.

Манай фабрикын партийна болон профсоюзай организацинууд хүдэлмэришэдэйнгөө дунда мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табина. Эрхим түрүү хүдэлмэрилэгшэд ходо урмашуулагдажа байдаг. Манай фабрикын залуу оёдолшод Вера Воронова, Татьяна Шушурыхина гэгшэд үнгэрһэн жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэһэн юм. Тэдэнэр оронойнгоо урда зүгэй санаторидо түлөөһэгүй путёвкоор амаржа байна. Түрүүшүүл һара бүри мүнгэн шангаар урмашуулагдана. Мүрысөөндэ илаһан оёдолшодой дүй дүршэл шэнжэлэгдэнэ, тараагдана. Энэ бүхы хэмжээ ябуулганууд бидэниие бүри һайнаар хүдэлхыемнай уялгана.

Минии хүдэлдэг нэгэдэхи цехэй хүдэлмэришэд фабрикын коллективэй дундаһаа шалгаржа ябана. Бидэнэр һургуулиин үхибүүдэй самсануудые оёнобди. Үхибүүдтэ саб гэмээр, тэдэнэй дура татахаар энэ самсанууд оёгдохо ёһотой. Тиимэ эрилтэ бидэнэй урда табигдана. Манай цехэй оёдолшод энэ зорилгоёо бэелүүлжэ шаданашье. Цехэймнай коллектив Буряадай АССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ цех гэһэн нэрэ соло зүүжэ ябана. Тиимэһээ булта хүдэлмэришэднай эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана. Цехэймнай 75 хүдэлмэрилэгшэд юһэдэхи табан жэлэй даабари дүрбэн жэл соо дүүргэхэ гэһэн уялга абаад, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна.

Би мүнөө 1975 оной март һарын түсэбөөр продукци гарганаб. Бэшэшье олон оёдолшоднай амжалтатай һайнаар хүдэлжэ, халаан бүриингөө даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Бидэнэр дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй даабари октябриин 25-да дүүргэхэл байхабди.

Е. НИКОЛАЕВА,
Улаан-Үдын оёдолой фабрикын хүдэлмэрилэгшэ.

...СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...ажахын предприятинууд ба эмхи зургаануудай ...хүдэлмэришэд, загаһашад-колхозникууд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые СССР-эй орден, медальнуудаар шагнаха тухай

...1973 оной түсэбүүдые ба абаһан социалис уялганууда дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ амжалта туйлаһайнь түлөө иимэ хүнүүдые шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР

...даков Алексей Игнатьевичые — Нижне-Ангарскын ...һанай заводой загаһашадай бригадын бригадир.

ОКТЯБРИИН РЕВОЛЮЦИИН ОРДЕНООР

Федоров Степан Николаевичые — Кабанскын аймагай ...һа баридаг «Байкал» колхозой загаһашадай бригадын бригадир.

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

...дуковский Виктор Прокопьевичые — Баргажанай ...айн загаһанай комбинадай бригадир.

...олодский Семён Филимоновичые — Кабанскын аймагай загаһа баридаг «Прибайкалец» колхозой загаһашадай бригадын бригадир.

Орлов Николай Константиновичые — Яруунын загаһанай заводой загаһашадай бригадын бригадир.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Голиус Леонид Евгеньевичые — Кабанскын загаһанай заводой загаһашан.

Степанова Тамара Ефимовнае — Баргажанай адагай загаһанай комбинадай ахамад инженер.

Те...ков Иван Афанасьевичые — Кабанскын загаһанай заводой загаһашадай бригадын бригадир.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Жарников Николай Павловичые — Улаан-Үдын 6-дахи нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннын жолоошон.

Попова Евдокия Ивановнае — Кабанскын загаһанай заводой загаһа үйлэдбэрилэгшэ.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРЬАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Антропов Андрей Тыхеевичые — Кабанскын аймагай загаһа баридаг Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой загаһашадай бригадын бригадир.

Буркова Клавдия Трофимовнае — Большереченскэ загаһа үсхэбэрилдэг заводой загаһа үсхэбэрилэгшэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 оной февралиин 26.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй ШЭНЭ ГАЗАРАЙ РАЙОНУУДАЙ СОВХОЗУУД, КОЛХОЗУУДЫЕ РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Ороохо таряа, газар тариалангай ба мал ажалай бусад продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха хэрэгтэ амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө, шэнэ ба боро газар элдүүрилэн ашаглалгын 20 жэлэй ойтой дашарамдуулан,

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

Хурамхаанай аймагай **В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозые** шагнаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ,

Москва, 1974 оной мартын 15.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй ШЭНЭ ГАЗАРАЙ РАЙОНУУДАЙ ХҮДӨӨ АЖАХЫН ВЕТЕРАНУУД БА ТҮРҮҮШҮҮЛЫЕ РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Ажалай амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө, шэнэ ба боро газар элдүүрилэн ашаглалгын 20 жэлэй ойтой дашарамдуулан,

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

Намжилов Бадмажап Намжиловичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой механизатор.

Нестеров Маркел Силиверстовичые — Бэшүүрэй аймагай «Рассвет» колхозой бригадир.

Родионов Анатолий Семеновичые — Яруунын аймагай «Комсомольский» совхозой механик.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ,

Москва, 1974 оной мартын 15.

1974 Социалис мүрысөөнэй хуудаһан № 2.

АЖАЛАЙ ЖУРАМ— АМЖАЛТЫН НҮХЭСЭ[Л]

Ажалдаа, ниитын зөөридэ коммунис ёһоор хандадагаар хүнүүдые хүмүүж[үүлхэ] хэрэг һайжаруулхын тулада, хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, алба хаагшадай ү[...] хүгжөөхын, үйлэдбэриин ба ниитын эдэбхи дээшэлүүлхын, ажалшадые үйлэдбэри х[...] бэрилгэдэ бүри үргэнөөр хабаадалсуулхын, гүн мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлхын, хо[...] барисаанай ба бэе бэедээ туһалалсалгын харилсаае, журам ба эмхи гурим бэхижүү[лхын] тулада социалис мүрысөөе гүйсэд дүүрэн хэрэглэхэ шухала.

(«Социалис мүрысөөнэй эмхидхэл саашадаа улам [...] руулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай абаһан тогт[...])

МҮРЫСӨӨНҺӨӨ ҮНДЭҺЭТЭЙ

Социалис мүрысөөн хадаа ажалай эдэбхи дээшэлүүлхэ, улад зоной урма зориг бадаруулха ехэ хүсэн байхаһаа гадна, ажалай журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ эмхидхэхы нүлөөтэй гэжэ мэдэнэбди. Манай совхозой партком социалис мүрысөөнэй хүсэндэ түшэглэн, ажахынгаа һалбари, участок бүхэндэ ажахын тоосоо нэбтэрүүлэн, жэл бүри үйлэдбэриин һайн үрэ дүнгүүдые туйладаг болоо. Энэ хадаа хүдэлмэришэдэй оролдосо дээшэлүүлэн, ажалай журам шангадхаһанһаа ехэнхи ушарта дулдыдана гэжэ сэхэ тэмдэглэмээр.

Гол түлэб хони үсхэбэрилдэг манай совхоз энэ һалбари эрхилхэдээ, нилээд һайн алхамуудые хэһэн байна. Эхэ хонидые богонихон болзорто үрэжүүлдэг гурим тогтооһоной ашаар түл абалга һара хахад соо ходордог болоо. Хурьга абалгын үедэ хонишод, хурьгашад хоорондын социалис мүрысөөнэй дүн таба хоноод лэ согсологдожо, бүгэдэндэ соносхогдожо байдаг. Мүн хониной нооһо хайшалалга урдань һара, һара хахад соо унжагайран үргэлжэлдэг һаа, мүнөө 10—12 хоног соо дүүргэгдэнэ.

Энэ хадаа имагтал социалис мүрысөөнэй зүбөөр эмхидхэгдэһэнэй үрэ мүн болоно. Иимэ харюусалгатай ажалай үедэ совхозой бүхы ажалшад үбгэн, залуугүй, нютагай алба хаагшад болон интеллигенци бултадаа хабаадалсадаг юм. Эндэ хайшашад өөһэд хоорондоо, агрегадууд, пунктнууд, отделенинүүд хоорондоо мүрысэн хүдэлдэг, үдэр бүри хүдэлмэриин ябасын дүн гаргагдадаг, шалгарагшад урмашуулгада хүртэдэг зэргэтэй.

Социалис мүрысөө һайнаар эмхидхээд байхад, хүн бүхэн үдэрэй, халаанай даабарияе заатагүй дүүргэхэ, үлүүлхэ гэжэ оролдодог болоно. Тиимэһээ хүдэлмэриһөө гээгдэхэ гү, али сагһаа эртүүр арилшаха, һамшаха, ябуултаха, тамхилха, үгэ хүүр дэлгэхэ гэхэ мэтын ябадалда эсэс табигдана бшуу.

Урдань нооһо хайшалалгада ябадаг хүнүүдые гэрээрнь ябажа, хахад үдэр болотор суглуулдаг, наран хэлтыбэ гү гэхэлээр һөөргөө харишадаг бэлэй. Хэн нэгэнииинь нэгэ үдэр гараһан нэрэтэй болоод, үглөө үдэрынь «үнжэхэ» гэхэшэлэн али олон шалтагаан олдоодхихо. Тиихэдэ хэдышье хони үдэр соо хайшала, ямарааршье хайшала аб адли, хүдэлмэридөө гараа гэһэн тэмдэглэл хэгдэһэн лэ байха. Харин мүнөө тиимэ юумэндэ эсэс табигдаа. Хэһэн хүдэлмэри, шанар мүрысөөнэй гуримай ёһоор тодорхойлогдожо, ажалайнь түлөөһэн, урмашуулгын шагнал үгтэнэ, нэрэ солонь магтагдана.

Үшөө нэгэ жэшээ дурдая. Бидэ ажахынгаа гол һалбари болохо хонин ажалда бүхы анхаралаа хандуулаад лэ, харин үхэр мал олошоруулха, һү һаали нэмээхэ гэжэ ехэ оролдодоггүй, һаалишад, үхэршэдэй дунда мүрысөөшье мүртэй эмхидхэдэггүй байгаабди. Нэгэтэ парткомой, профсоюзай рабочкомой хамтын зүблөөн дээрэ социалис мүрысөөнэй ябаса тухай хөөрэлдэхэдөө, саашадаа һаалишадай мүрысөөндэ анхаралаа ехээр хандуулдаг болохо гэһэн шиидхэбэри абтаа бэлэй. Иимэ хөөрэлдөөнэй болохо сагыншье тулажа ерэһэн байгаа. Һаалишаднай түргэ түргэн һэлгэгдэхэ, тиихэ мүртөө һали-боли ажалладаг һэн. Малай тоо толгойн, зоотехническэ бүридхэл, ашаг шэмынь оршын, шанарай хойноһоо хиналта һула байһан юм.

Гурбан жэлэй урда тээ, шэнэ табан жэлэй эхилхэ үеэр лэ һаалиин фермэнүүдэй, мүн һаалишад хоорондын социалис мүрысөөнэй эмхидхэл гуримшуулагдажа, ябасань һара бүхэндэ тодорхойлогдоно. Шалгарагшадай ажалай түрүү дүй дүршэлые бусад нүхэдтэнь жэшээ болгон харуулхада гү, али үни удаан хүдэлһэн дүршэлтэй һаалишадай залуушуулые гү, али гээгдэжэ ябагшадые шефтээ абажа һургаха эрилтын табигдахада, ондоохон амисхал үзэгдэжэ эхилээ һэн.

Урдань ходо гээгдэжэ ябадаг Маюрай һү һаалиин фермынхид Түбэй фермын һаалишадтай мүрысэдэг болоо. Түбэй фермын һаалишад тиихэдэ хэдэн жэл удаагаар эрхимлэжэ ябаа.

Маюрай фермын бригадираар томилогдоһон Цырен-Дулма Чагдуржаповна Жигдоржиева һаалишан бүхэнэй абаһан социалис уялгануудые хаража үзөөд байхадаа, тус тустайнь үнэн сэдьхэлһээ нүхэр ёһоор хөөрэлдэһэн байгаа. Тиихэдэнь һаалишадай эрилтэ, гүйлтэнь өөдэ абтадаггүй, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд өөһэдөө тэрээн уруу хаа яахан ябадаг, хэн-юунэй түлөө тэмсэдэгээшье мүртэй мэдэхэгүй жэшээтэй байһан хаш. Ажалай журам гээшэ тон һула һэн. Түсэб, уялгануудшье дүүрэдэггүй бэлэй. Социалис мүрысөөнэй дүн гаргаашье болоходоо, тон хожомдожо хүнүүдтэ дуулгагдадаг, жэлэй эсэстэл түрүүшүүлэй нэрэ нэгэ удаан дурдагдаад лэ, дүүрэшэдэг байгаа бшуу. Тиимэһээ ехэ һүнэй түлөө ямар тиимэ тэмсэл байлтайб. Тэмсэлэй бурьялаагүй газарта ажалай журамшье һула байһаниинь элитэ юм ааб даа.

Социалис мүрысөө бодотоор эмхидхэжэ, һаалишан бүхэнэй үдэр, һара бүриин түсэб, уялгануудай дүүргэлтые ходо харуулжа, али бүхы аргаар олоной анхаралда мэдээсэжэ байдаг болоһонһоо хойшо һаалишаднай ажалдаа эзэн ёһоор, ехэ харюусалгатайгаар хандадаг болоо. Ажалайнь үрэ дүншье яһала хүбилаа. Маюрай фермын һаалишад 1972 ондо 100 үнеэн бүхэнһөө 100 тугал, үнеэн бүриһөө 1894 килограмм һү һаажа, гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө 104,8 процентээр, 1973 ондо 181 үнеэдһээ 205 тугал, үнеэн бүриһөө 1914 килограмм һү һаажа, һү абаха жэлэйнгээ түсэб 105,5 процентээр дүүргэжэ, ажахы соогоо эрхимлээ. Энэ жэл фермээрээ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2300 килограммһаа бага бэшэ һү һааха уялга абанхай.

Энэ фермын үнеэдые электрын хүсөөр һаажа эхилһээр гурба һара болоо. Байра соохи шэбхэ шабааһан оньһон түхеэрэлгын хүсөөр гаргагдана. Тиигэжэ һаалишадай ажал нилээд хүнгэрөө. Сүлөө сагтаа малшад фермынгээ улаан буланда сугларжа, телевизор хараха, газетэ, журнал, ном уншаха, ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэлдэхэ, зүбшэхэ аргатай болоо.

Игэжэ социалис мүрысөөнэй эмхидхэл нилээд гуримшажа, ажалай журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехээр нүлөөлнэ.

Табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлдэ бэелүүлхээр хараалагдаһан түсэбтэ даабаринууд бүхы зүйлнүүдээр дүүргэгдэнхэй. Үлэһэн хоёр жэлэй туршада гүрэнэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө совхозой ажалшад тэмсэжэ байна.

Б. ТАРБАЕВ,
Зэдын аймагай «Октябрьский» совхозой парткомой секретарь.

Нарин сэмбын фабрикын аппаратна цехтэ социалис мүрысөөнэй эмхидхэл яһала һайн юм. Манай фотокорреспондент Сергей Балдуевай буулгаһан зураг дээрэ энэ цехэй эрхим аппаратчицанууд, коммунис ажалай ударницанууд Агния Сизых, Мария Неделяева гэгшэдые харанат. Эдэнэр социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

ХҮДЭЛМЭРИИН САГ ҮНЭТЭЙ

Социалис мүрысөөн тухай, тэрэнэй али зэргын ехэ удха шанартай байһан тухай һүүлэй үедэ ходол хэлсэдэг болонхойбди. Урдань мүрысөөнэй удхада ехэ анхарал хандуулагдадаггүй байгдаа. Олонхи ушарта тоо, баримтануудаар үрэ дүнгыень гэршэлжэ харуулаад лэ үнгэрдэг һэн.

Харин үнэн дээрэ социалис мүрысөөн хадаа тон гүнзэгы удхатай, али бүхы ажабайдалда алишье талаһаань нүлөөлхэ үүргэтэй гол шухала зэбсэг болоно гэжэ ойлгогшоб.

Социалис мүрысөөнэй эмхидхэлдэ эрхэ бэшэ хабаатай нэгэ тон шухала юумэн тухай би богонихоноор тогтохо хүсэлэнтэйб. Хүдэлмэриин сагые тон зүбөөр, угаа гамтайгаар хэрэглэхэ гээшэ эгээл шухала, мүрысөөнэй гурим соо ехэ һуури эзэлдэг асуудал мүн гэжэ хүн бүхэн ойлгохо ёһотой. Энэмнай ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн нүлөө үзүүлхэ шухала һудаһаниинь болоно ха юм. Жэшээлхэдэ, республикын леспромхозуудта эмхидхэгдэһэн бага комплексно бригаданууд мүнөө халаан хахадай туршада хүдэлхэ ажалай шэнэ туримда орожо байнхай. Манай бригада мүн лэ нимээр хүдэлдэг болоо.

Нэгэ халаанай гуримаар ажалладаг бригада халаан хахад соо хүдэлмэрилдэг коллективтэй мүрысэхэдөө, урдань орохонь ехэл бэрхэтэй байха. Юундэ тиимэб? Жэшээлхэдэ, бригадынгаа забһарлажа, үдынгөө хоол барижа байха үедэнь нэгэ часай туршада хоёр нүхэднай хүдэлмэреэ саашань үргэлжэлүүлнэ. Нэгэн гээһэа отолжо унагааһан модоёо таллуулна, үгы гэбэл нэгэнииинь модо унагаана нүгөөдэнь гэшүүһыень сабшана, сэбэрлэнэ. Тиихэдээ үдын эдеэнэй сагай нэгэ час дэмы хосорноггүй. Мүн хүдэлмэриин үдэрэй дүүрһэнэй һүүлдэ хоёр хүмнай деляна дээрээ үлөөд, үшөө гурбан час соо модо унагаана, таллуулна бшуу.

Халаан хахадаар хүдэлдэг гуримда ороходо оройдоо хоёр хүн бригадада нэмэһэн байна. Харин ажалай бүтээсые жэшээгүй ехээр дээшэлүүлхэ арга олгоо.

Социалис мүрысөөн хадаа шэнэ арга боломжо элирхэйлхэ, ажалай шэнэ онол арга үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ, даажа байһан хэрэгтээ тон харюусалгатайгаар хандаха, ажалай журам нарин нягтаар сахиха эрилтэ табина.

Минии даадаг бригада долоон хүнһөө бүридэдэг юм. Би өөрөө, мүн хоёрдохи тракторист Иван Самолетов, моторист Михаил Павлов, чекеровщигууд комсомолшууд Александр Мальцев, Николай Волков, гэшүүһэ арилгагша Ева Бушко — нимэл хүнүүд сугтаа хүдэлмэрилнэбди. Эдэ нүхэдтэеэ би яһала үниинэй суг ажалланаб. Тиимэһээ бултадаа бэе бэеэ һайн мэдэнэ гээшэбди. Ажалдаа шалтагаангүйгөөр гарахагүй ушар бригададамнай мүнөө тохёолдохоёо огто болинхой. Иимэ байхалаараа хүдэлмэриин үнэтэ саг яашье хаягданагүй гээшэл. Юундэ би энээн тушаа хэлэнэбиб? Юуб гэхэдэ, булта нэгэ хүн мэтэ шууд түргэн хүдэлмэридөө гарахадаа, хэжэ байһан юумэн урагшатай бүтэдэг, журам шанга, бултадаа сэдьхэл тэниглэн байдаг.

Хинидэ хаягдан үнгэрһэн минута бүхэн, час бүхэн ажалдамнай хэды шэнээн ехэ һаад ушаруулха, түбэг татаха байнаб гэжэ ойлгоо хадаа бригадын гэшүүн бүхэн шударгыгаар, оролдосоёо ехээр гаргажа хүдэлхэ хүсэлэнтэй байдаг.

Мүн хүн бүхэн өөрынгөө хэхэ ёһотой хүдэлмэриие һайн мэдэхэ уялгатай байхаһаа гадна, үшөө нүгөө нүхэрэйнгөө дүүргэдэг ажалай мэргэжэл шудалһан байбал, бүришье аша туһа ехэтэй байха зэргэтэй. Хэрбээ хэн нэгэнэй үбшэлөө хада, хэн нэгэмнай тэрэнэй орондо хүдэлхэдэнь, ажалай саг дэмы үнгэрхэгүй, ажалай ябаса нэгэл жэгдээр үргэлжэлхэ жэшээтэй болоно ха юм. Бригадын гэшүүн бүхэн хоёрдохи мэргэжэл заатагүй шудалха ёһотой гэжэ социалис мүрысөөнэй гурим соо, абаһан социалис уялга соомнай бэшээтэй байдаг. Энэ ушар хүдэлмэришэнэй журам бэхижүүлхэ нэгэ гол шухала зүйлынь болоно.

Хүдэлмэриингөө сагые минин хинидэ хаяхагүй гэбэл, ажалайнгаа эмхидхэл тухай нарин нягтаар бодомжолхо хэрэгтэй. Хэниие хаана, ямар хүдэлмэридэ табихада таатайб, үлүү һайнаар хэр хүдэлжэ шадахаб, бүтээсэнь хэр ехэ байхаб гэжэ бата мэдэхын тула бригадынгаа гэшүүн бүхэнэй дадал шадабариие, дүршэлые хёрхоор хаража, шэнжэлжэ ябаха хэрэгтэй гэжэ һанагшаб. Хэрбээ бригадын гэшүүдэй ходо һэлгэжэ байха болоо һаань, ажал хүдэлмэри урагшаа ябалтай аал?

Манай бригада һүүлэй 5—6 жэл соо нэгэшье хубилаа, худхаагүй. Тиимэһээ манда, ажалай эмхидхэл яһала һайн гэжэ тоологшоб. Һүүлэй хоёр-гурбан жэл соо хүдэлмэриин үнэтэй сагай хинидэ хаягдаһые, муугаар хэрэглэгдэһые би һананагүйб. Жэшээлхэдэ, гэнтэ электро-хюрөөгэйнгөө эбдэршоо хадань, хүдэлмэри заашье зогсодоггүй. Бидэ гурба-дүрбэн үдэр соо таллуулан шэрэхэ отологдоһон, гэшүүһэнһээнь сэбэрлэгдэһэн нөөсэ модотой байдагбди. Харин тракторай һаатаха болоо хадань, хоёрдохи машинамнай делянада гарахаар бэлэн байдаг.

Манай бригада 1974 оной май, июнь һарануд соо хүдэлөөд байхадаа, табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабари гүйсэд дүүргэхэ арга боломжотой. Гурбан жэлэй гүрэнэй түсэб, өөһэдымнай абаһан социалис уялга үлүүлэн дүүргэгдэнхэй. Жэл жэлээр түсэбэй дүүргэлтые хараад үзэе. 1971 оной түсэб 20710 кубометр байһан һаа, дүүргэлтэнь 29446 кубометр болоо. 1972 ондо 19117 кубометр модо бэлэдхэхэ байһан һаа, тэрэнээ 25236 кубометртэ хүргөөбди. Нёдондо 19233 кубометр даабаритай байгаабди. Дүүргэлтэнь 27100 кубометр болоһон зэргэтэй.

Энэ жэлэйшье гараһанһаа хойшо яһала амжалтатай хүдэлжэ, социалис мүрысөөндэ илагшадай тоодо оролсоһоор лэ ябанабди.

Хүдэлмэриин саг... Энээниие ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ гээшэ юунһээшье үнэтэй, юунһээшье харюусалгатай эрилтэ гээшэ. Заахаршье саг дэмы хооһон үнгэргөө хадаа тэрэниие яагаадшье бусаахагүйш. Хинидэ хаягдаһан, минин хосорһон минута бүхэн хэдэн арбаад кубометр модонтой, хэдэн зуугаад метр будтэй, али олон машинатай адли сэнтэй болоно гэжэ һайн ойлгохо манай уялга.

А. КУДРЯШОВ,
Хандагатайн леспромхозой бага комплексно бригадые даагша. Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат.

Ажалай журам хэлбэришэгүйгөөр бэхижүүлгэ хадаа үйлэдбэриин ашаг үрые улам дээшэлүүлхэ гэһэн удхатай

ШАБИИН АБЬЯАС БАГШАҺАА

Хоёр захадаа самсаалтай богонихон хоолой түмэр баринхай, набтар аад, багжагар бэетэй, наһажаал янзын хүн урдаһаамни ерэбэ. Үнгөө алдажа байһан үдхэн нидхэнүүд дороһоонь сэл хүхэ нюдэд ехэл анхарангяар шэртэнэ.

— Сайн. Антон Дмитриевич Медведев.

Гараа барилсанабди. Тэрэ барижа ябаһан юумэеэ стол дээрэ табяад, малгайгаа магнай руугаа даран, тархяа эльбэхэ зуураа:

— Юуншье тэжэ хөөрэжэрхихэбши даа. Залуушуулые хүмүүжүүлхэ гээшэ манай уялгата хэрэг ха юм. Бидэнэрэй, хуушанай хүдэлмэришэдэй эдээниие һургаагүй хада, хэн һургахаб?

Энэ зүб. Антон Дмитриевич аяар 25 жэлэй туршада локомотив-вагон заһабарилгын заводой вагонно-кузовной цех соо ажаллана. Тиимэһээ коллективээ һайн мэдэхэ, хүнүүдээ таниха, хэнэй хэн байһаниие тухайлха болоно.

Тэрэнэй абаһан социалис уялга соо «хоёр залуу хүниие мэргэжэлдээ һургажа, журам һайнтай, ёһотой хүдэлмэришэд болгожо хүмүүжүүлхэб» гэжэ бэшэгдэнхэй. Энэнь үндэһэтэй. Юуб гэхэдэ, Антон Дмитриевич хори гаран эдир залуу үхибүүдые хүмүүжүүлжэ, үргэн замда гаргаа. Тэрэнэй һурагшань байһан Андрей Прокопьевич Сластин мүнөө багшынгаа хүдэлдэг бригадые даагша болонхой. Мүн Татьяна Андреева, Иван Золотарев болон бусад 3—4-дэхи разрядай слесарьнүүд, яһала амжалтатай ажаллажа байдаг.

Имагтал энэ цех соо хуулиин наһа хүрөөгүй 15 залуу хүбүүд, басагад бии юм. Тэдэнэр бултадаа хуушанай, түрүү хүдэлмэришэдтэ даалгагданхай. Эдэ багшанар-хүмүүжүүлэгшэд юу хэдэг хаб? Нэн түрүүн шефтээ абаһан залуу хүнтэеэ танилсажа, тэрэнэй абари зангыень ойлгохые оролдоно, ажалдань, өөрынгөө хүбиин комплексно түсэб зохёон абалгадань туһална. Мүн залуу хүдэлмэришэд өөһэд хоорондоо социалис мүрысөө эмхидхэнэ. Зүгөөр юрын мүрысөөн залуу, үшөө ажалда дүршөөгүй хүдэлмэришэниие тэбдэхээн яаруулжа, гансал юумэ олоор бүтээхэ тухай бодол тэрээндэ түрүүлээд, харин өөртэнь ехэ шухала дадал шадабари, баян дүй дүршэл хүсэд олгоногүй. Тиимэһээ Антон Дмитриевичэй хүтэлбэрилдэг хуулиин наһа гүйсөөгүй залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ үүргэтэй комисси эдир хүдэлмэришэдэй шефүүдтэй хамта энээн тушаа зүбшэжэ үзөөд, хирэ-хирэ болоод лэ тэдэнэй дунда мэргэжэл мэргэжэлээрнь конкурс соносхон үнгэргэжэ байха гэжэ шиидэбэ. Мүн голодоһоо ехээр гаргаһан, хэһэн юумэнэйнь шанарай муу байгаа хада дүн гаргахадаа, тэдэниие хараадаа абаха ёһотойбди гэжэ шиидэһэн юм.

Антон Дмитриевич Медведев нэн түрүүн 1939 ондо энэ заводто хүдэлхөөр ерээ һэн. Тэрэ стахановецуудай суута хүдэлөөнэй гэршэ, тэрээндэ өөрөөшье хабаадалсаа.

Тиимэһээ үни үнгэрһэн саг мүнөөнэй саг хоёрой нягта холбоон эндэ элирнэ. Юуб гэхэдэ, урданай хүдэлмэришэн Антон Медведев һаяхан ажалайнгаа зам эхилһэн Миша Мясников, Саша Вабич болон бусадые хүдэлмэришэн ангиин бүлэдэ нэгэдүүлэн, ажал хүүлжэ һургана, энэ ажалһаань мүндэлһэн хүдэлөөн — социалис мүрысөөндэ элсүүлнэ.

— Социалис мүрысөөнэй хүмүүжүүлхы үүргэ гэнэ гүт? Зүб лэ даа. Социалис мүрысөөн хүниие хүмүүжүүлнэ. Зүгөөр һая ажаллажа эхилһэн залуу зоной боргожохсдо, бүришье туһатай. Үшөө залуу, юу бираха һэм даа гээд залуушуулые мүрысөөнһөө хажуу тээ орхихо хэрэггүй. Энэ тон буруу. Хүдэлжэ эхилһэн эгээл түрүүшынтээ үдэрһөө хойшо социалис мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, журамтайгаар, ажалдаа шуналтайгаар, харюусалга ехэтэйгээр хандадагаар коллективэй гэшүүн байһанаа хододоо һанажа, мэдэжэ ябадагаар залуушуул хүмүүжэдэг ха юм, — гээд Антон Дмитриевич бодолгото болоно...

...Саша Бабич. Эхэ, эсэгэнь хүдэлмэришэд. Зүгөөр Саша зургаан класс дүүргээд, һургуулияа хаяжархёо. Гэртэхининь яашье ядахадаа Медведевтэ хандаа һэн. Гурба, дүрбэн һара соо Антон Дмитриевич зобоо. Тэрэ хүбүүнэй зүрхэндэ таараха «түлхюур» оложо ядаба.

Саша тон муугаар ажалладаг һэн. Ходо голодоһо гаргаха. Антон Дмитриевич бодожо үзэһэнэйнгөө һүүлдэ өөрынгөө һурагша Коля Мясоедовые мүрысөөндэ Бабичые урихыень дурадхаба. Саша яһалашье биб гэнги хүбүүн һэн.

Түрүүшээр Саша Колиһоо холо гээгдэдэг байба. Колиин 110 процент даабарияа дүүргэхэдэнь, Саша арай шамай 85—90 процентдэ хүргэхэ. Энэ ушар Сашын һанаанда таараагүй хаш. Тэрэ ехэл бодолгото болонги, уруу дуруу ябадаг болоо һэн. Энээниень Антон Дмитриевич обёоржо, тэрээнтэй хөөрэлдэдэг, туһалдаг болобо. Удангүй Саша Колиһоо ехэшье гээгдэхээ болёо, голодоһо гаргаханьшье үсөөрөө.

Мүнөө Саша Бабич хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын һургуулида һурана. Зүб харгыда орожо, ёһотой хүдэлмэришэн болохо байһандань тэрэнэй багша Антон Дмитриевич Медведев батаар этигэнэ.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу слесарь Николай Шурыгин Антон Дмитриевич Медведевһээ заабари абажа байна.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЕХЭ УЯЛГА—ЕХЭ ХАРЮУСАЛГА

Манай фермэ дээрэ гуша гаран хүн хүдэлдэг юм. Мүнөө үедэ хамтадаа 700 шахуу толгой үхэртэйбди. Тэдэнэй хоёр зуунииинь үнеэд. Һү абаха, тугал, бурууну удые түлжүүлхэ гол хүдэлмэритэй коллектив гээшэбди.

Малшадай түрүүшынь гол зорилго хадаа һү ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха хэрэг болоно. Хэды хүндэ хүшэр байдалтай байбашье һаа, бэрхэшээлһээ зааханшье тунхаряагүй манай һү һаалиин фермын һаалишад, үнеэдые эдеэлүүлэгшэд болон адуулагшад түсэбтэ даабари болон социалис уялгаяа заатагүй дүүргэдэг ёһо заншалтай болонхой. Малаймнай байрануд хуушан, ямаршье оньһожоруулгагүй, урданайнгаа гуримаар бүхы ажалаа хэдэг зангаараабди. Зүгөөр шэнэ томо комплекс баригданхай. Тэрээн соогоо малаа оруулха сагнай бүри ойртонхой.

Үнгэрһэн жэлдэ һаалишаднай фермээрээ дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 2000-һаа доошо бэшэ килограмм һү һааха социалис уялга абаа һэн. Харин тиихэдэ түсэбтэ даабаримнай 1800 килограмм байгаа. Жэлэй хүдэлмэриин дүн гаргахада, нёдондо манай һаалишадай коллектив уялгаяа 254 килограммаар үлүүлээ һэн. Иигэжэ һү һааха даабари 128,7 процент, гүрэндэ худалдалга 158 процент дүүргэгдээ. Тиихэдэ түрүү һаалишад Доржима Базаржапова 2725, Дулма Галсанова 2514, Санжит Чимитдоржиева 2508 килограммда хүргөө.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэй оролсоһон фермын һаалишад юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ үнеэн бүриһөө 2200 килограмм һү һааха уялга абаа һэн. КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон, угтамжын түсэб хараалжа, тэрэ уялгаяа үшөө 100 килограммаар дээшэлүүлһэн байна. Эдэ бүхы хараалһан зорилгоёо хүсэндэнь хүргэжэ шадаа һаа, аймагай һү һаалиин фермэнүүдэй хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ эзэлһэн нэгэдэхи һуурнһаа халихагүй, КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой баряулһан дамжуулгын Улаан тугые алдахагүй бэзэбди гэжэ бэедэ этигэнги байгдана.

Коллективэй ажалай амжалта, хэлэһэндээ хүрэдэг, бэедээ найдангы болоһон ушарай эшэ үндэһэн юунһээ унгитайб гэһэн асуудал гаража болоно. Түбхын түрүүндэ ямаршье уялга абахадаа, хэн нэгэ коллективтэй гү, али өөһэд хоорондоо мүрысэхэдөө гол анхаралаа ажалай журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ хандуулдаг байнабди. Журам шангатай байбал, ямаршье эгсэ дабаан, ехэ зорилго гаталагдадаха зэргэтэй. Хэн нэгэнэй журамайнгаа боожо һуладхаа хада бусадайнь ажал хэрэгтэ һаад ушаржа магад байһаниинь элитэ.

Фермынгээ байдал, саашанхи зорилго тухайгаа хамтаараа зүбшэжэ, үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэжэ, үгээ ойлголсожо, ниитынгээ хэрэгэй түлөө нэгэ сэдьхэлтэйгээр хүдэлхэдэ ажал хэрэг урагшатай, бүтээсэ һайнтай байдаг гэжэ би бодогшоб. Тиихэ зуураа хамаг хүсэеэ элсүүлэн, эршэтэйгээр, тон нэтэрүүгээр хүдэлмөөр абаһан социалис уялга ажалшадай харюусалга дээшэлүүлдэг, журам шангадхадаг байна. Энэл ушарһаа уламжалан, фермынгээ малшан бүхэндэ эгээл дээдэ шатынь хэмжээгээр, үнгэрһэн үедэ туйлаһан эгээл ехэ үрэ дүнгэй хэмтэйгээр уялга абхуулнабди.

Манай фермын малшадай диилэнхи олониинь нилээд тогтонижоһон, олон жэлдэ эндэ таһалгаряагүй хүдэлжэ ябаһан зон. Гэхэ зуура шэнэ, залуу үетэниие коллективтээ абажа, ахамад малшадые халан, саашадаа тэдэнэй хэрэг үргэлжэлүүлмээр бүри ажалша бэрхэ хүнүүдые хүмүүжүүлхэ гэһэн оролдолго гаргагдана.

Нютагайнгаа дунда һургуули дүүргэһэн найман хүбүүд, басагад нёдондо манай фермэдэ хүдэлхөөр ерээ һэн. Тэдэнэр түрүүшын үдэрһөө һаалишад, үхэршэд боложо, аха нүхэдэйнгөө һургаал доро ажаллажа эхилээ. Рая Гатауллина, Цыбжитма Гармажапова, Галина Тукачева һаалишан болоо. Бэшэниинь тугал түлжүүлнэ, үнеэдые харууһална, адуулна. Коллективэй дунда нэмэн ороһон эдэ залуушуул бүри мүнөөнһөө урданай малшадта мүхөөгөө үгтэхөөр бэшээр, үшөө ахижашье боломоор ажалайнгаа намтар захалһандань баясамаар.

Эдэ залуу малшадай абаһан уялга баһал хабаяа мэдүүлэн ажаллахаар ехэ, бэшэнэйхиһээ дутуугүй. Журамтай коллективтэ нэгэдэһэн хүб[...] сагад манай [...] тай, саб гэ[...] найданги [...] рамтай халаа[...] байһандань [...] ахамад ма[...] этигэдэг гээ[...] эдэнэрэй ажа[...] мүүжэл, [...] урданай мал[...] май залуур[...] шээһээ. [...] дулдыдаха ба[...]

Хэрбээ ни[...] эрмэлзэлгүй, журамтай, уялгадаа х[...] гүйгөөр хан[...] гаа һаа, бидэ[...] гөө энэ хүсө[...] жэлгын үе[...] малдаа бар[...] үбһэ яагаад[...] абаха байга[...] бибди. Тэжэ[...] хэлгын харю[...] энэ халуун ха[...] гарта хүлтө[...] шагай эршэ[...] дэлһэнэйнгөө [...] 8400 цент[...] хуряажа аба[...] Энэмнай ма[...] мын хэрэглэ[...] раггүй ехэ тэ[...] ааб даа. һа[...] ажаллабал, [...] һэн яашье а[...] Энэ нэгэ [...] һал коллек[...] шүүн бүхэ[...] журамтай б[...] шэлнэ.

Д.-Д. ЖИМ[...]
Хэжэнгын [...] Худанай [...] Улааха-[...] МТФ-е[...]

Советүүдэй хүдэлмэри

ГАЗАРАА ЗҮБӨӨР АШАГЛАХА

...Юһэдэхи табан жэлэй түсэбүүдэй ёһоор хүдөөгэй ажахынуудай бэелүүлхэ зорилго тон ехэ. Эдэнь тэдэнэй газарайнгаа баялигуудые ямараар хэрэглэһэнһээ сэхэ дулдыдажа байна.

Донецкэ областиин Ивановско сельскэ ба Красноярско поселково Советүүдэй ...нэр түрэн доторнай газарые зүбөөр харууһалха, ашаглаха талаар шухала хүдэлмэринүүд хаа-хаанагүй ...лаэд, энэ хэрэгтэ манай республикынгые сельскэ, сомон ба поселково Советүүд ...н оронхой.

КПСС-эй Буряадай областной комитедэй шиидхэбэреэр Юһэдэхи табан жэлэй туршада газар ашаглагдадаг болгохо талаар механизаторнууд Д. Л. Козлов, Ф. А. Митрофанов, К. М. Козлов гэгшэд ехэ оролдолго гаргаһан байха юм.

Байгаалиин уларилай ямаршье үедэ «Искра» колхоздо таряанай баян ургаса хуряагдадаг. Агротехническэ хүдэлмэринүүдые зүбөөр ябуулһанай, газарай нуралгатай тэмсэһэнэй, таряалангуудаа зүбөөр элдүүрилһэнэй, үрһэ хүрэнгэеэ һайжаруулһанай ба механизаторнуудай даалгагдаһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандаһанай ашаар эдэ амжалтанууд туйлагдаа. Тус хүдэлмэри эмхидхэхэ, хиналта талаар Хонхолын сельсовет ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байдаг юм. Колхоз болон совхозуудай таряалан хамгаалха, буртаг ургамалнуудтай тэмсэхэ ажал тус сельсоведэй гүйсэдкомой саг үргэлжын хүдэлмэриин ба элһэнһээ газарай нуралгые аршалха гэхэ мэтэ шухала асуудалнууд тус сельсоведэй сесси, гүйсэдкомойнь заседани дээрэ харагдажа, зохихо хэмжээ ябуулганууд хараалагдаад, бэелүүлэгдэжэ байдаг юм.

Эдэ бүгэдэ ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хандадаг депутадууд республика доторнай мүн лэ олон юм. Жэшээнь, Захаминай аймагай Санагын сомсоведэй депутат В. Ф. Бандеев Ута-Нюрган гэжэ газарые боролжоһоонь сэбэрлээ һаа, нилээд ехэ үрэжэлтэй газар элдүүрилэгдэхэ аргатай болохо байна гэһэн дурадхал оруулжа, тэрэнээ бэелүүлхэ хүдэлмэри өөрөө толгойлоо һэн. Тэрээнтэй хамта тус сомсоведэй депутадууд Д-Н. Бадмаев, Д. Бадмаев гэгшэд энэ ажалда хүдэлжэ эхилээ. Һуурин газарнуудһаа холо ажаллажа байһан эдэ хүнүүдэй ажабайдалай эрилтэнүүдые һайнаар хангаха, газетэ ба журналнуудые асаржа байха, соёлшодые ерүүлхэ хүдэлмэри сомсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр С. Х. Санжитов өөрынгөө харюусалга доро абаһан байха юм. Тиигээд тус ажалшадта хүдэлмэришэдэй нэмэжэ эльгээгдэхэдэ, тэндэнь сомсоведэй депутат, коммунист Г. А. Акров толгойлогшотой депутадуудай бүлэг эмхидхэгдэһэн байха юм.

Иимэнүүд һайн жэшээнүүдэй хажуугаар тус хүдэлмэридэ дутуу дунданууд баһал олон гээшэ. Илангаяа республикын олохон ажахынууд ашаглалгада оруулхаар газартай байбашье, тэрэнээ хүсэд хэрэглэжэ биранагүй. Элдүүрилэгдэжэ эхилһэн газар тиигэд гээд орхигдошохоошье һанадаг байна. Гадна намаг шабарһаа хатаагдаад, болдогууд ба боролжо, һөөгүүдһээ сэбэрлэгдээд, хахалагдаагүй, элдүүрилэгдэнгүй орхигдоһоншье газарнууд бии. Мүн зайн галай столбнууд, харгынууд, ой модон, гол горхонуудай эрьенүүд шадар ямаршье туһагүй миин хэбтэжэ байдаг газарай үргэн саалуушье, нарин уташье талмайнууд аша үрэ асардаг болохо ёһотой гэжэ һанагдана.

100 мянган гектар шэнэ газар ашаглалгада үгэхэ зорилго республикымнай хүдөөгэй ажахынуудай урда табигданги юм. Энэ шухала хэрэг бэелүүлхэ талаар олон аймагуудай, хүдөөгэй Советүүд түсгаар түсэбүүдые табяад, тэдэнээ бэелүүлжэ эхилээ.

Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй аймагай Хонхолын сельсовет ашагладаг газараа зүбөөр хэрэглэхэ, ашаглалгада ороогүй газар элдүүрилхэ үүсхэл гаргаа һэн. Энэ сельсоведэй газар дээрэ «Искра» колхоз оршодог. Тус ажахы элдүүрингээ газарые зүбөөр ашаглаха, газартаа эзэн ёһоор хандаха, ашатайгаар хэрэглэхэ талаар шухала баян дүршэлтэй болонхой. Колхозой правлени ба сельсоведэй гүйсэдком энэ ажалые холын хараатайгаар ябуулдаг. Наймадахи табан жэлэй туршада эндэ 340 гектар бүлэнсэгтэй болдог болон ургааһатай, намаглиг газар һуурида үгтэһэн байна. 1973 ондо ой модоной соорхойн талмайнуудые, харгын хажуунуудые, малай буусануудай шадар миин хэбтэһэн газарнуудые ахалжа, тэжээлэй ургамалнуудые тэндэ тариһанай ашаар колхозой таряалан 420 гектараар үргэдөө һэн. Тиигэжэ 1972 онойхиһоо 40 мянган центнер тэжээлэй нэмэлтэ ургаса, таряан хуряагдаһан байха юм. Хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдэй эхилхэтэй хамта тус колхоздо таряалан газар зүбөөр элдүүрилхэ талаар шанга хиналта табигдаа. Газарай гэдэжэ эхилхэдэй адли колхозой лугомелиоративна отрядай хүдэлмэриин ...н хаһа захална. Тус отрядые сельсоведэй депутат ... К. Киреев хүтэлбэрилдэг. ...шуа, урдань хэрэглэгдээгүй шухала хубинь болонхой юм.

Шэнэ газар эдлэхэ тухай хонхолынхидой үүсхэлые республикын бусад аймагуудай хүдөөгэй Советүүд эдэбхитэйгээр дэмжээ. Жэшээнь, Хориин аймагай Дээдэ-Тайлсын совхоздо нэгэ жэл соо 800 гектар хахалагдаа. Энэ газар дээрэһээ 2 мянга шахуу центнер таряа, 3 мянган центнэр зелёнко абаһан байна. Шэнэ газар ашаглалгада оруулжа, тэрэниие зүбөөр хэрэглэхэ хүдэлмэриие Дээдэ-Тайлсын сельсоведэй гүйсэдком хиналта доро абаад, депутадуудынь А. Кучумов, М. Белых болон бусад энэ ажалда өөһэдөө сэхэ хабаадажа хүдэлөө.

Яруунын аймагай «Победа» колхоз түсэбэй ёһоор 250 гектарай орондо 500 гектар шэнэ газар хахалаа. Эгэтын-Адагай сельсоведэй хүдөө ажахын саг үргэлжын комиссиин гэшүүд колхозой мэргэжэлтэдтэй хамта шэнэ газарнуудые шэнжэлэлсэһэн, бэдэрэлсэһэн байха юм. Хурамхаанай аймагай Гааргын сельсоведэй гүйсэдком, жэшээнь, намаглиг газарнуудые хатааха, боролжотой газарнуудынь ашаглалгада үгэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Тиигэжэ үнгэрэгшэ жэл 400 гектар шэнэ газарта тарилга хэгдээ һэн. Тингэжэ малай тэжээлэй ургамалнууд гектарай 15 центнер хуряагдаһан байха юм. Тус совхозой газар дээрэ мелиоративна хүдэлмэри ехээр ябуулагдадаг. Энээниие Гааргын сельсоведэй гүйсэдком саг үргэлжынгөө хиналта доро абанхай байдаг. Газар таряалан зүбөөр ашаглаха, гектар газарһаа баян ургаса абажа һураха, һалхи борооһоо ...

Эдэ бүгэдэ ажал хүдэлмэринүүдые газарай ёһотой эзэн — нютагай Советүүд эмхидхэхэ, хиналта доро абажа, тэрэниие зүбөөр эдлэхын түлөө тэмсэхэ ёһотой. Газар — арадаймнай гол баялиг. Энээниие зүбөөр элдүүрилхэ, ашаглахын тула дэлгэрһэн ашатай туһатай хүдэлмэри орон доторнай орьёлһон зандаа.

Юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ хүдөө ажахын баян ургаса абахын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ нютагай Советүүдшье хам оронхой. Шэнэ газар эдлүүридэ үгэхын түлөө тэдэнэй ябуулжа байһан ажал тус хүдэлмэриин шухала һалбари мүн. Тиимэһээ энэ ажалаа мүнөө эхилхээ байһан хабарай хүдэлмэринүүдэй үедэ һуладуулхагүй бээзэ гэжэ найдагдана.

А. ПОПОВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй эмхидхэлэй таһагые даагша.

АЛАС-ДУРНЫН ХИЗААРТА

УРАН ЗУРААШАДА ШИКОТАН ҺАЙШААГДАА

КУРИЛЬСКА АРАЛНУУД. Юрий Волков Алас-Дурнын искусствын институт дүүргэһэн юм. Бүри студент ябахадаа, Алас-Дурнын ...й элдэб нютагуудаар ...жа, олон этюдүүдые зураһан байна. Дипломно хүдэлмэринь — «Шикотанай басагад» гэжэ этюдынь удха ...лдэр, уран хурса байһаа... мэргэжэлтэдэй анхарал ...ар татаа һэн. Залуу уран зураашан үнгэ шэрьеэнь һайн ... тааруулжа шадаһан байгаа.

Курильска аралнууд за... зураашын дура татаа. ...гүй Юрий эндэхи нютагай байгаалиие, хүнүүдэйнь дүрэ зурагуудые шадамар бэрхээр бүтээжэ за... һэн. Шикотан арал ...хи консервын заводто ...һа минарлан буйлуулдаг залуу хүдэлмэришэдые шадамар бэрхээр зуража, эдир басагадые орон соогуураа ...рхуулһан юм. Энэ зураашын хэдэ хэдэн выставкэ... табигдаһан, буулгаяннуудынь олон журналай ...дарнуудта, хуудаһануудта ...лагдаһан байха.

Уран зурааша ондоошье амжалтануудые туйланхай. Мүнөө «Совет-Дурна зүг» ... зонын уран зурагай выставкэдэ хабаадахаар бэлдэжэ байна. Курилай залуу... тухай шэнэ зохёол бүтээлээ энэ выставкэдэ таһаа харуулха юм.

БАЛЕРИНА — КОМСОМОЛОЙ СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАТ

ЯКУТСК. Ябадай эдир наһатан балерина басагые комсомолой XVII съездын делегадаар һунгаа. Энэ хи... эгээл һаяын искусст... түлөөлэгшэ Надежда Христофоровамтай уулзалта хододоо мартагдашагүй һанагдадаг. Энэ урин зулгы, уян нугархай басаган Яхадай хүгжэмтэ-драмын театрай сценэ дээрэ Ж. Батуевай «Чурумчуку» гэжэ балед-тэ, А. Аданай «Жизельдэ», Иоганн Штраусай «Сэнхир Дунайда», Д. Шостаковичой «Барышня ба хулиганда» гол партинуудые шадабаритайгаар гүйсэдхэдэг.

Бэлигтэй залуу балерина үндэр нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэнхэй: Яхадай литературын үндэһэ һуури табигша П. А. Ойунскиин нэрэмжэтэ республиканска шангай лауреат, Яхадай АССР-эй габьяата артистка. Надежда Христофорова Алас-Дурнын, Сибириин олохон хото городуудаар гастрольнуудта ябахадаа, ехэ амжалтануудые туйлаһан байна.

Театрай залуушуул балерина басагые хэдэн жэлдэ удаа дараалан комсомолой хүтэлбэрилэгшөөр һунгана. Тэрэ — ВЛКСМ-эй горкомой, обкомой гэшүүн.

Надежда Христофоровагай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар нёдондо хореографиин студи хүгжэмтэ театрта эмхидхэгдээ һэн. Конкурсоор ороһон 20 заахан хүбүүд, басагад эндэ һурана. Эдэнэр һаядаа нээгдэхэ Яхадай оперо, баледэй театрай кордебаледэй үндэһэ һуури табиха байха гээд залуу балерина хөөрэнэ. Оперо, баледэй театрай байшан республикын ниислэл хотодо баригдажа байнхай.

ТАСС-ай корр.

Үнэгэтэйн хүдөөгэй библиотекын үхибүүдэй номуудай таһагые даагшаар библиотекарь Ульяна Петровна Чебунина ажалладаг. Тэрэ үхибүүдые номдо дуратай болгохо талаар олон хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлдэг юм. Тиимэһээ, жэлһээ жэлдэ эдир уншагшадайнь тоо олошорно. Буряад уран зохёолшодой номуудтай үхибүүдые танилсуулха гэжэ оролдодогынь һайшаалтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: библиотекарь У. П. Чебунина эдир уншагшадтайгаа хөөрэлдэжэ байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ХОЛЫН МАРШРУДААР...

Хабарай эхин һара—мартын гараһаншье һаа, үшөөл хүйтэн зандаа. Хүбшэ тайгада хүнгэрэг саһан хайлаха үшөөл үды. Тиимэһээ малай үбэлжэлгэ үшөөл дүүрэхэ уды байна бшуу.

Холын отара, гүүртэнүүдэй малшад, хонишод жэлэй дүрбэн сагта забда сүлөөгүй ажаллажа байна ха юм. Тэдэнэр, илангаяа хонинои хурьгалха үеэр ехэл сүлөөгүй, үдэр һүниие мэдэхээ болидог байна бшуу. Тиимэһээ энэ ажалшадые ажаһуудалай, соёл культурын талаар хангаха хэрэг хадаа харюусалгатайшье, шухалашье болоно ха юм.

Соёл культурын талаар малшад хэр хангагдана гээшэб? Һүүлэй үедэ энэ талаар материальна бааза яһала һайн болоо. Тиихэдэ агитбригада, уран һайханай коллективүүдэй хэрэгсэл, түхеэрэлгэ, хүгжэмэй инструментнүүд һайн, олон болоһон байха юм. Мүн соёлой байшан, клуб болон библиотекэнүүдэй мэргэжэлтэд олошороһон, дүй дүршэлынь баяжаһан.

Захаминай аймагай соёлшодой дүй дүршэл тухай уншагшад һайн мэдэнэ ёһотой. Хүн зоной эрилтые комплексно аргаар хангахада урагшатай байна гэжэ дүй дүршэл харуулна. Юуб гэхэдэ, отара, гүүртэнүүдтэ ажаһуудаг малшад магазин, ажаһуудалай комбинат, больница, клубһаа холо байна ха юм. Тиигэхэдээ комплексно бригадада врач, соёлшод, парикмахер, хубсаһа эсхэгшэ, сабхишан ороно. Мүн комплексно аргаар хүн зоной эрилтые хангахадаа, бригада бүхэн өөһэдын маршрудтай, өөһэдын участогтай байха зэргэтэй. Яахадааб гэхэдэ, энэ талаар харюусалга, уялгыень асуухада, ехэ таарамжатай.

Хэдэн отара, гүүртэнүүдэй хоорондо ямар нэгэн газарта культбаза барихада ехэл тааруу. Тэрэ багай малшад, хонишодой культбазада суглархада, агитбригада гү, али соёлшодой бүлэг тэндэ ошожо, концерт харуулдаг, ном тараадаг, хөөрэлдөө үнгэргэдэг байна. Иимэ дүй дүршэлые яһала дэмжэмээр.

Малай үбэлжэлгэ — харюусалгатай хаһа. Манай олохон аймагуудай малшад соёл культурын талаар комплексно аргаар хангагдана. Мүнөө үедэ хонид түлэг дундаа хурьгалжа байна. Тиимэһээ тэндэ хүнүүд ехэ олон. Ажахынуудай партийна, комсомолой эмхинүүд залуушуулые олоор тиишэнь эльгээнхэй.

Үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һара соо республикымнай Соёлой министерствын малшадые хангаха тухай хэмжээ ябуулганаудта үндэһэлэгдэн, аймагуудта тусхай түсэб-графигууд табигдаа бэлэй. Тэдэнь аймагай, сельскэ Советүүдэй гүйсэдкомууд дээрэ баталагдаа.

Хурамхаанай аймагай Дэрээнэй совхозой малшад соёл культурын талаар яһала һайн хангагдана гээ һаа, алдуу болохогүй. Мүн Захаминай аймагай клуб, соёлой байшан, ордонуудай дэргэдэ агитбригаданууд эмхидхэгдээд, хада уулын маршрудаар ябана. Эдэ агитбригадануудта ажаһуудалай комбинадай, райпотребсоюзай, больницын хүдэлмэрилэгшэд оролсоно. Тиигэжэ тэндэхи агитбригаданууд графигай ёһоор холын гүүртэнүүдтэ ошодог юм. Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Хоринин аймагуудай соёлшодой агитбригаданууд маршрут отара, гүүртэнүүдтэ зурын ошоно.

Улаан-Үдын аймагай Ивалга тосхоной Соёлой ордонойхидой дүй дүршэлые магтамаар. Тэндэхи соёлшод нютагай темэнүүдтэ зорюулжа, дуу, шүлэг, частушкануудые зохёоно. Тэдэнииень малшад, хонишод ехэл һонирхолтойгоор угтадаг юм. Автоклубуудай хойноһоо Сотниковско ажаһуудалай комбинадай машина ябана. Тиигэхэдээ энэмнай ёһотойл комплексно хангалга болоно.

Хоринин аймагай библиотекын хүдэлмэришэдые магтамаар. Тэдэнэр хэдэн олон нүүдэл библиотекэнүүдые эмхидхээд, отара, гүүртэнүүдтэ ходо эльгээжэ байдаг һайн һайхан дүй дүршэлтэй болонхой.

Харин тиигэн гэһээш, зарим аймагуудай холын отара, гүүртэнүүдэй малшадта автоклуб ошодоггүй байха юм. Жэшээлхэдэ, Зэдын, Бэшүүрэй, Прибайкалиин аймагуудай малшад гомдолтой. Эдэ аймагуудай Советүүдэй гүйсэдкомуудай культурын таһагууд, олон клуб, соёлой ордон, байшангууд, библиотекэнүүд табигдаһан түсэб-графигуудаа дүүргэнэгүй, малшадай эрилтые хангаха хэрэгтэ анхаралаа багаар табина.

Хэжэнгын аймагай соёлшод мүн лэ нобшорһоор. Тэдэнэй агитбригада эмхидхэжэ, холын отара, гүүртэнүүдэй малшадта ошоторнь, үбэлшье дүүрэжэ, хабарай тарилга эхилшэхэнь ааб даа. Тэндэхи олон клуб, соёлой байшангууд түрүү дүй дүршэл олоной дунда нэбтэрүүлхэ талаар юушье хэнэгүй. Аймагай Соёлой ордоной дэргэдэ агитационно-уран һайханай бригада бии нэрэтэй аад, тон үсөө дахин малшадта ошоно. Аймагай 200 гаран гүүртэ, отарануудта нүүдэл библиотекэнүүд оройдоошье абаашагданагүй. Тииһээ тиитэрээ зарим тосхон, һууринуудай клуб, соёлой байшангууд нэгэн гээ һаа, хаалтатай, үгы һаа, гансал кино харуулхаһаа бэшэ ондоо юумэ хэдэггүй байха юм. Жэшээлхэдэ, Леоновкын, Ушхайтын, Хүхэ-Добын клубууд мүртэй хүдэлнэгүй.

Һаяхан боложо үнгэрһэн республикын соёлшодой зүблөөн дээрэ манай клуб, соёлой байшангуудай хүдэлмэриин дутуу дундануд яһала элирүүлэгдээ, саашанхи зорилгонууд табигдаа һэн.

Клубай хүдэлмэриие тон һайнаар эмхидхэжэ шадаһанайнгаа түлөө Мухар-Шэбэрэй аймагай соёлшод республикын Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан тугта хүртөө һэн. Үнэхөөрөөшье, Мухар-Шэбэрэй аймагай олохон клубууд, соёлой байшангуудта соёл-гэгээрэлэй, уран һайханай хүдэлмэри һайнаар табигданхай. Жэшээлхэдэ, Түгнын соёлой байшангай (даагшань П. Перелыгина) хүдэлмэрилэгшэд холын отара, гүүртэнүүдэй малшадай эрилтые хангахын түлөө ехэ оролдолго гаргана.

Соёлшод гээшэмнай ямаршье наһанай хүнүүдтэ таарама концерт табиха, хөөрэлдөө үнгэргэхэ ёһотой бшуу. Жэшээлхэдэ, мүнөө үедэ социалис мүрысөөнэй дэлисэ улам үргэдэжэ байна. Социалис мүрысөөнэй удха шанарые олондо ойлгуулжа, тэрэнэй дүнгүүдые ходо гаргажа байхада һайн.

Түрүүшүүлэй дүй дүршэлые олоной дунда нэбтэрүүлхэ, шэнэ шэнэ амжалта, илалтануудта хүнүүдые зоригжуулха гээшэмнай соёлшодой нангин уялга болоно бшуу. Тиигэжэ соёлшод КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэлсэжэ, табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэдэ өөһэдын хубитые оруулха зэргэтэй ха юм.

Уран һайханай коллективүүдэй табидаг концертнүүдые малшадай баяртайгаар угтадаг байһан тухай эндэ олон табиhe шашаһанай хэрэггүй хаш. Тиигээдшье концерт бүхэнэй программа тухай үшөөл һайнаар бодожо, саашадань һайжаруулха тон шухала.

Хүдөөгэй ажалшад хото городой шефскэ эмхи, предприятинуудһаа ехэ туһа хүлеэнэ. Энэ талаар Улаан-Үдын авиационно заводой Соёлой ордоной хүдэлмэрилэгшэд онсо шалгарна. Тэдэнэр Баргажанай, Хурамхаанай аймагуудта ошожо, концертнүүдые табина.

Теэд зарим газарнуудта соёлшодые үшөөл багаар дэмжэнэ, багаар туһална. Киномеханик, агитбригадын отара, гүүртэнүүдтэ ошохо гэхэдэ, автомашина үгтэнгүй байдаг ушар үшөөл дайралдаһаар.

Малшадые соёл культурын талаар хангаха хэрэгэй харюусалгатай байһан тухай дахин дахин һануулнабди. Үбэлжэлгэ үшөөл дүүрээдүй. Тиимэһээ республикымнай соёлшод үшөө ехээр оролдожо, малшадай бүри һайнаар ажаллахадань туһалаг лэ! Талын маршрудаар автоклубууд ходо гүйлгэлдэжэ байг лэ!

А. ДАНИЛОВ,
соёлой министерствын ахалагша инспектор.

РЕДАКЦИДА ОРОҺОН БЭШЭГҮҮДЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

ОНТОХОН ГҮ, АЛИ?..

Буряадай ахамад зохёолшод Х. Намсараев, А. Шадаев, Д. Мадасон болон бусадай нилээд ханамжатайгаар суглуулһан, уран хурсаар найруулһан онтохо таабаринуудые, үльгэр домогуудые уншажа, бахархан баясажа байдагбди. Угсаата арадаймнай аман зохёол дундаршагүй баян, хүмүүжүүлхы айхабтар ехэ удха шанартай бшуу. Онтохон, үльгэр бүхэндэ арадай мэргэн һонор ухаан, һанал эрмэлзэл, түхэл шэнжэ дууһан бии. Үндэһэн зохёолоймнай хүгжэлтын эхин одоол эндэһээ эхитэй. Тиимэһээ аман зохёолой дээжые суглуулжа, арад түмэнтэй саг үргэлжэ танилсуулха гээшэ тон ехэ удха шанартай.

Ахамад зохёолшодоймнай һайн һайхан заншалые залуу зохёолшод халан абажа, нютаг нютагта хэлэгдэдэг онтохо таабари, үльгэр домогуудые үбгэд, хүгшэдһөө бэшэн абажа, ном болгожо гаргуулна. Энэнь тон һайшаалтай. Жэшээнь, Түнхэнһөө В. Тулаев, В. Халхуев, Яруунаһаа Д. Ширабон, Усть-Ордаһаа И. Антропов, С. Скольжиков, Агаһаа Б. Намсарайн болон бусадай эльгээһэн зүйлнүүд манай газетэдэ саг үргэлжэ тунхаглагдажа байдаг. Заримадынь номуудые гаргуулһан юм.

Уран найруулгын ёһо гурим жэншэдгүй һайнаар мэдэхэ авторнууд нэрлэгдэбэ. Эдэ нүхэдэй тушаалдаһан юумэн тухай хайша хэрэгээр «шурьюулдаггүй», харин аман зохёолой дундаршагүй нюусаһаа эгээ һайниинь, имагтал уншагшадта туһатай юумыень шэлэжэ абаад, онсо өөрын маягтайгаар найруулна. Хэмжээгээр богони, удха түгэлдэр, уран хурсаар зохёогдоһон зүйлнүүд саг үргэлжэ газетэдэ хэблэгдэжэ, уншагшадые баясуулжа байдаг шуу.

Гэхэ зуура ёһотой зохёол болоодүй, һайса заһагдаагүй, хилбархан муу «бүтээлнүүд» редакцидамнай орожол байдаг. Онтохо, таабари суглуулжа байдагынь һайшаалтай. Теэд зүйл бүхэн хүмүүжүүлхы удха шанартай байдаггүй. Олонхи авторнууд энэниие мэдэнэгүй, тиимэһээ дайралдаһан юумэ яаруу түргэнөөр «шурьюулаад», газетэдэ эльгээнэ. «Эльгээһэн онтохыемни заабол толилжо үзөөрэйгты» гэжэ заримадынь гуйдаг заншалтай.

Тэдэ онтохонуудыень уншажа, гол түлэб удхыень тайлбарилжа үзэхэдэш, одоо «туруута амитанай ябаагүй, тураг шубуунай ниидээгүй» бар хара тайга соо ороһон шэнги болохо юм. Юундэ? Юуб гэхэдэ, автор бэшэһэн зүйлэйнгөө удха шанарые, гол зорилгые һайса мэдэнэгүй. «Зохёолойнь» дутагдалые тайлбарилһан харюу олон авторнуудта эльгээнэбди, мүн шэнжэлэлдээшье оруулнабди. Муунь гэхэдэ, зүбшэл заабариемнай хараадаа абанагүй, харин үнөөхил хилбархан удхатай, тулюурханаар зохёогдоһон «бүтээлнүүдээ» редакцида эльгээхые яарана. Танихын аргагүй болоторнь заһаад, мүлеэд, ядахын сагта тад шэнээр найруулаад, газетэдээ хэблүүлхэ гэжэ найдана ха. Зарим онтохонуудайнь, сэхыень хэлэхэдэ, найруулга муушье һаа, удхань гэмгүй һайн байдаг. Тиимэ юумэнүүдые заһаад, мүлеэд, газетэдээ гаргадаг заншалтайбди. Тиигэбэшье бүхы юумэнүүд заһагдаха, мүлигдэхэ аргагүй байдаг шуу. Тиихэдэ онтохон гээшэмнай уран зохёолой жанр болоно ха юм. Иимэ ушарһаа дууһан заһагдашаха ёһогүй, харин өөрын маяг хэлбэритэй, байгуулалтай, найруулгатай байха болоно бшуу. Энэ ёһо ушарые эхилэн бэшэгшэд мартаха ёһогүй.

Жэшээнь, Яруунаһаа Г. Найданов «Хоёр үбгэдэй хөөрэлдөөн» гэжэ онтохо эльгээгээ. Ёһотой зохёол болоодүй гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Уран найруулгын ушар ёһо автор огто мэдэнэгүй, бүхы юумэ худхажархёо. Хоёр хүнэй нэгэ айлайда хүндэлүүлжэ, агнуури хэһэн нэгэ хүнэй үйлэ ушар тухай худалаар хөөрэхэдэнь хашартай, һонигүй, оройдоо ямаршье удхагүй. Үнгэржэ ерэхэдээ, «Б» гэжэ үбгэнэй нэрэһээ хөөрөөгөө хэнэ. Теэд юундэ нэрээ нюуха болоо юм? Автор мэдүүлэл зохёожо шаданагүй. Мэдүүлэлэй эхин, эсэс ойлгогдоногүй. Сэглэлтын тэмдэгүүдые тушаалдаһан газартань табижархина. Үгэнүүдэй алдуунууд олон, тиимэһээ зарим үгэнүүдэй удха ойлгогдоногүй.

Тон иимэрхүүгээр найруулагдаһан үльгэр Д. Бадмаев Зэдэһээ эльгээһэн байна. «Шулуун зүү, яһан зүү» гэжэ «бүтээлынь» зохёол болоодүй. Уран найруулгань, гол түлэб удхань муу. Авторай юун тухай хэлэхээ һанаһые ойлгохын аргагүй.

«Хабтаасай ламын ааша» гэжэ гаршагтай үгүүлэл Захаминһаа Д. Долгоров эльгээһэн байна. Аяар хорёод онуудта болоһон үнлэ ушар тухай дэн лэ һонигүйгөөр, ута унжагайгаар бэшэнэ. Юун тухай бэшэхээ һанаһыень, ямар зорилго табиһыень ойлгохонь бэрхэтэй. Тэрэ холын үе сагта хүн зониие мунхаруулжа ябаһан лама тухай бэшэхэдээ онсо өөрын тобшолол хэхэ, сэгнэлтэ үгэхэ ёһотой байгаа. Тиихэдэ миил хооһоор домоглон хөөрэхэдэнь, хэнэйшье мэдэһээр, ямаршье аша туһа болохогүй бшуу.

Харин заха холын Захаминай зарим нютагуудаар мүнөө зайгуултадаг, худал үнөөр үргэл хээд, һүзэгтэй үбгэд, хүгшэдые мэхэлдэг ябаган ламанарые шүүмжэлһэн статья бэшээ һаа, һураггүй дээрэ.

Эхилэн бэшэгшэ С. Савельев (Улаан-Үдын аймаг) хойто түрэлдөө зол жаргалаа эдлэһэн үбгэн һамгаи хоёр тухай бэшээд, манай редакцида асарһан байна. Юундэ, юунэй түлөө энэ «зохёол» бэшэгдээб? Автор өөрөөшье һайса ойлгоногүй ха. Дээрэ дурсагдаһан дутагдал болон үзэгэй алдуунууд мүн бии.

Мүн иимэрхүү дутагдал Д. Цыренжапов (Улаан-Үдэ) болон бусадай зүйлнүүдтэ дайралдана. Энэ шэнжэлэл, ажаглалтыемнай хараада абажа, уран хурсаар найруулагдаһан, удха түгэлдэр онтохонуудые эльгээхэ бээзэ гэжэ найдагдана.

М. ОСОДОЕВ.

ЭРДЭМЭЙ ТАЛААР ХАРИЛСАА ХОЛБООН

Совет-француз худалдаа наймаанай, соёлой харилсаануудта эрдэм наукын холбоо барисаанай бүлэг асуудалнууд шиидхэгдэхээр хараалагдана. Правительствануд хоорондын эдэ хэлсээнүүдэй үндэһөөр һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэн француз эрдэмтэд СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалда ерэһэн байна. Монгол оронние шэнжэлдэг француз эрдэмтэ Францаза Обэн 1966 оной декабрь һарада манайда ерэжэ, филиалай научна библиотекэ соо долоон хоногой туршада хүдэлхэдөө, Зүүн зүгэй оронуудые шэнжэлдэг манай эрдэмтэдтэй, литераторнуудтай, этнографуудтай уулзаһан, Буряадай түүхэ тухай материалнуудые суглуулһан байха юм. Ф. Обэн манай институдтай мүнөөшье холбоо барисаатай байһаар. Буряад орондо ерэһэн тухайдаа материалнуудые хэблэлдэ тунхаглуулхаар бэлдэжэ байна. Вьетнамда болоһон дайнай үедэ түрэлхидһөө гээгдэһэн таба наһатай хүбүү тэрэ үргэжэ абаа.

Францин научна шэнжэлэлгын түбэй залуу хүдэлмэрилэгшэ Роберта Амайон манай институдта командировкоор гурбадахяа ерээ. Энэ эхэнэр Монгол оронние шэнжэлдэг, Парижай университедтэ монгол хэлэ заадаг юм. Монгол угсаата арадуудай ёһо заншал, ажаһуудал, хэлэ бэшэг шэнжэлдэг, тэрэшэлэн буряадуудай ажаһуудалаар һонирходог байна.

Эрдэмтэ Р. Амайон урданшье, мүн мүнөөшье ерэхэдээ, Буряад оронаймнай һуурин нютагуудаар ябажа, аман зохёол бэшэжэ абаһан, ёһо заншалаар һонирхоһон байна. Тэрэшэлэн буряад зоной эдеэ хоол бэлдэхэ ёһо гуримые, хайшан гэжэ айлшадые хүндэлдэгые, мүн урданай буряад эхэнэрэй хубсаһа хунарые шэнжэлэн хараһан байна.

Энээнһээ урда тээ суглуулһан материалнуудаа Р. Амайон бүридхэн согсолжо, «Монгол шэнжэлгэнүүд» гэжэ ном болгожо гаргуулаа. Гадна монгол, буряад дуунуудай грампластичкануудые гаргуулһан байна.

Эрдэмтэ эхэнэр мүнөө ерэхэдээ, Түнхэнэй аймаг ошоһон юм. Манай институдай эрдэмтэдтэй уулзахадаа, нигэжэ хэлээ: «Материалнуудые суглуулхада, буряад үбгэдтэй, хүгшэдтэй хөөрэлдөөб. Намтай хөөрэлдэһэн хүнүүд наһатайшье һаа, ямар хэрэгээр ерэһыемни һайн мэдэхэ, тиимэһээ ажал хэрэгтэмни шадал зэргээрээ хамһалсаа. Үбгэд, хүгшэдтэй хөөрэлдэхэдөө, тэдэнэй одоол илдам һайхан сэдьхэлтэй, айлшадта дуратаи, айхабтар хүндэмүүшэ байһаниие мэдэрээб. Хүн бүхэн тон иимэ байха гэжэ ойлгооб». (Түнхэнэй аймагта уулзажа хөөрэлдэһэн үбгэд, хүгшэдтэ тэрэ баяр баясхаланиие хүргэхые гуйгаа һэн. Тэрэнииень танай газетээр дамжуулнабди).

Түрэл Париж хотоһоо аяар холо ерээд байбашье, Түнхэнэй һургуулинуудай үхибүүдтэй француз хэлэн дээрэ хөөрэлдэһэндөө тэрэ эрдэмтэ бүхы сэдьхэлһээ баясаа. Р. Амайон монголоор, буряадаар жэншэдгүй һайнаар хөөрэлдэнэ.

Р. Амайон саашанхи хараа түсэб тухайдаа хөөрэжэ үгөө. Буряадай аман зохёолой дээжэ «Гэсэр» эпосые француз хэлэн дээрэ оршуулха байһанаа мэдүүлээ. «Буряад арадай элитэ ехэ бүтээл хаа яагуур нэбтэрүүлэгдэхэ ёһотой» гэжэ тэрэ хэлэнэ. Энэ талаар һүүлэй үедэ юу хээн хэгдэжэ байна. Профессор К. Танака манай «Гэсэрые» япон хэлэн дээрэ оршуулна. ГДР-тэ манай гайхамшагта үльгэр немец хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ гараа. Тэрэшэлэн Венгриин, Польшын бүлэг эрдэмтэд «Гэсэрыемнай» шэнжэлнэ. Түб Азиин арадуудай социальна болон соёлой хүгжэлтые шэнжэлгэдэ зорюулагдан, 1972 ондо Ашхабад хотодо уласхоорондын конференци болоо һэн. ЮНЕСКО гэгшын үмэнэһөө «Гэсэр» гэжэ буряад эпосые хэблэжэ гаргаха гэһэн шиидхэбэри абтаа бэлэй.

Монгол болон Буряад орониие шэнжэлхэ талаар совет эрдэмтэд француз эрдэмтэдтэй үни заяанай холбоо барилсаатай, энэнь һайхан ёһо заншал болоһон. Октябриин революциин урда тээ, XIX зуунай һүүл багта француз эрдэмтэ Поль Лаббэ манай Буряадта ерэжэ ошоһон юм. Мэдээжэ буряад эрдэмтэ М. Н. Хангаловтай хамта буряад һуурин нютагуудаар ябажа, хэрэгтэй материалнуудые суглуулһан. «Сибириин ламанарайда» гэжэ гаршагтай замай тэмдэглэл гаргаһан байна. Һүүлээрнь М. Н. Хангалов Франциин Наукануудай национальна академиин мүнгэн медаляар шагнагдаа бэлэй.

Монгол оронние шэнжэлэгшэ Лора Фальк (мүнөө наһа бараһан) Сибириин арадуудай бөө шажаниие нилээд удаан шэнжэлһэн юм. Тэрэнэй суглуулһан материалнуудые шабинарынь согсолон эмхидхэжэ, хэблэлдэ бэлдээ.

Хальмаг эрдэмтэ Н. Басанова монгол, хальмаг болон буряад арадуудай аман зохёол мүн баһа шэнжэлнэ.

Гэхэтэй хамта француз эрдэмтэд, профессорнууд Базэн, Стейн, Филлиоз, Т. Угранд, М. Беффо, Т. Рэгг гэгшэд буряад арадай аман зохёолоор, ёһо заншалаар һонирхоно, шэнжэлнэ.

Францида «Этюд Монголь» гэжэ согсолбори саг үргэлжэ хэблэгдэн гарана. Буряадта хабаатай зүйлнүүд тэндэнь тунхаглагдана. Энэ согсолбориин 4-дэхи, 5-дахи номууд тусгаар манай Буряад орондо зорюулагдаха. Тэрэ согсолборидо Буряадай ахамад фольклорист С. П. Балдаевай статьянууд хэблэгдэхэ. Аман зохёолдо хабаатай олонхи материалнуудынь буряад хэлэн дээрэ ород оршуулгатайгаар зэргэшэн тунхалагдаха байна.

Эрдэм наукын талаар алишье талаһаа холбоо барисаагаа үргэдхэхые, бэхижүүлхые оролдонобди. Бэе бэедээ ябалсажа, научна шэнжэлгын ажал хүдэлмэри хэхэһээ гадна, конференци болон суглаануудта эрдэмтэднай хабаадалсана, зарим шухала асуудалнуудаар элидхэлнүүдые хэнэ.

Нёдондо Парижда болоһон востоковедүүдэй Уласхоорондын 29-дэ Конгрессто манай институдай олон эрдэмтэд хабаадалсаа һэн. Энэ Конгресс дээрэ Буряадай ниитын эрдэмэй институдай директор, философиин эрдэмэй кандидат Д. Д. Лубсанов элидхэл хэһэн байна.

Саашадаашье холбоо барисаагаа бэхижүүлжэ, ашагтайгаар хүдэлхэмнай мэдээжэ.

Г. БАЛХАНОВ,
философиин эрдэмэй кандидат, Буряадай ниитын эрдэмэй институдай эрдэмтэ секретарь.

НЮТАГ НЮТАГАЙ hОНИН

ШАРТАГДАhАН ПОЭТ

Поэт Василий Афанасьевич Костромин тухай материалнууд Хяагтын музейн архивта олдо-бо. Тэрэ 1858 ондо Троицкосавскда сабхишанай бүлэдэ түрэhэн юм. Троицкосавскын уезднэ училищи дүүргэhэн байна. Саашаа hураха арга боломжо үгытэй айлай хүбүүндэ байгаагүй. Училищи дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр тэрэ нэгэ хэды саг соо Троицкосавск хотодо приказчигаар ажаллаад, hүүлээрнь Байгалай эрьедэхи Лиственничное тосхон ерэжэ, Хяагтын купец Немчиновэй пароходстводо ажаллаба. Троицкосавскда байха үедөө тэрэ приказчигуудай нэгэдэлэй гэшүүн болоhон байха юм. Тэрэнэй үүсхэлээр уран зохёолой үдэшэнүүд үнгэргэгдэдэг байгаа.

Василий Афанасьевич шүлэг бэшээд, ехэ даруу, хитүү зантай хүн тула редакцида эльгээдэггүй hэн. Гэбэшье «Сибирь» газетэдэ олохон шүүмжэлгын корреспонденци хэблүүлhэн юм. Тиимэhээ олон тоото дайсадтай болоhон.

Поэт ута наhа наhалаагүй hэн. Наhа бараhан хойнонь нүхэдэйнь нэгэн «Восточные обозрения» газетын редакцида иигэжэ бэшэhэн юм:

«28 наhатайдаа В. А. Костромин 1886 оной августын 17-до наhа бараба. Тэрэнэй шүлэгүүдые суглуулhанаа, нэгэ хэдыень танай редакцида эльгээбэб».

Ажалша бэрхэ, үнэн сэхэ хүн гэжэ В. А. Костромин суутай hэн. Хүндэ үбшэндэ нэрбэгдээд байhаншье hаа, тэрэ зүрхоо мохоогүй бэлэй. Поэдэй дүтын нүхэр А. А. Столяров тэрэнэй шүлэгүүдые нэгэ дэбтэр соо согсолон суглуулаа hэн. Тэрэ дэбтэр соонь дүшэн дүрбэн шүлэг бии.

Поэт Костромин Столяров хоёр ехэ нүхэд бэлэй. Тиимэhээ олохон шүлэгөө Столяровто зорюулhаниинь гайхалгүй.

Зохёолшын нүхэд ба тэрэнэй бэлиг хүндэлэгшэд нэгэ үе поэдэй шүлэгүүдые ном болгон гаргаха гэжэ оролдоhон юм. Ном гаргаад, мүнгөөрнь поэдтэ багахан хүшөө табиха гэжэ тэдэнэр хүсөө бэлэй. Гэбэшье энэ хэрэгынь бүтээгүй hэн. Хүшөөшье табиха арга боломжо болоогүй бэлэй. Нютагай баяшуул энэ хэрэг тоожо, хэрэгсээжэ үгөөгүй байгаа.

Р. ТУГУТОВ.

АЖАЛДАА АМЖАЛТАТАЙ

Майя Семеновна Матвеева Улаан-Үдын «Руслан» парикмахерскада 1946 онhоо хойшо таhалгаряагүй ажаллана. 28 жэлэй туршада нилээд дүршэлтэй, онол шадабаритай болоhон дээдэ классай мастер, мүнөө үедэ тус парикмахерскые даагшаар томилогдонхой. Майя Семеновна хэдэн арбаад басагадые өөрынгөө баян дүршэлдэ hургажа, бэрхэ мастер болгоhон байна. Коллективэйнгээ дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри таhалгаряагүй ябуулдаг.

Үнөө заhуулхаяа ерэгшэд эндэhээ гаража ошоходоо, ехэл сэдьхэлээ хананги байдаг. Тиигэншьегүй яахаб? Бүхы наhаараа эндэ хүдэлhэн, хүндэ илдамаар хандадаг, ажалдаашье бэрхэ болоhон Майя Семеновнагай жэшээгээр бусад залуу мастернуудшье хүдэлнэ бшуу.

Олон жэлэй туршада үнэн сэхэ, hайнаар хүдэлhэнэйнгөө түлөө Буряадай АССР-эй ажалшадай эрилтэ хангаха министерствын Хүндэлэлэй грамотануудаар болон үнэтэ бэлэгүүдээр хэдэн удаа шагнагдаhан, РСФСР-эй мастернуудай социалис мүрысөөндэ хабаадажа «Мүрысөөнэй отличник» гэhэн значогто хүртэнхэй.

Тус коллектив 1973 онойнгоо түсэб 130 процент дүүргэжэ гараа. Харин 1974 ондо КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада харюу болгон ажалайнгаа эршэ улам шангадхажа, январь hарынгаа түсэб 180 процент, февралиингаа түсэб 200 процент дүүргэнхэй, амжалтатай ажаллажа байна.

Манай корр.

УНШАГШАДААР ОЛОН БИБЛИОТЕКЭ

Сэлэн-Дүүмэ тосхоной библиотекэ аймаг дотороо эрхимүүдэй нэгэн гээд тоологдохол ёhоороо тоологдодог юм. Тэрэниие хүтэлбэрилэгшэ Эльвира Георгиевна Ахминеева хэзээ бүхэндэ шадабари мэргэжэлээ нарижуулан hайжаруулха — нимэл эрмэлзэл, шунал хүсэлтэйгөөр ажалладаг.

Имагтал ажалдаа шунанги байhаарнь энэ библиотекын амжалтатай ажалай «нюусые» тайлбарилтай.

— Бидэ Эльвира Георгиевна Ахминеевагай туhаламжые хододоо мэдэржэ байдагбди. Мүн уншагшадшье баhал урматай. Илангаяа багшанар ямар нэгэ литературын хэрэгтэй болоходо үдэр бүхэндэ гэхээр тэрээндэ хандадаг гээшэ. Ямаршье сагта тэрэ арсаа гэжэ байдаггүй. Гэхэhээ байтагай шэнэ номуудай нэмэжэ ерээ hаань, хэрэгтэй хүнүүдтэнь мэдээсэл хүргэдэг, — гээд Сэлэн-Дүүмын дунда hургуулиин багша Л. Самбуева хөөрэнэ.

Тус библиотекэдэ hарадаа хоёр дахин, нэрлэн хэлэбэл, «Номой таг дээрэ», «Дэлхэй дээрэ үнгэрhэн долоон хоног соо», «Хүдөө ажахын шэнэ hонинууд» гэхэ мэтэ асуудалнуудаар тобшохон мэдээсэлэй шэнжэлэлгэ хэгдэдэг. Жэшээнь, Сэлэнгын совхозой инженер П. И. Кочелев, рабочкомой түрүүлэгшэ П. Ч. Базаржапов гэгшэд эдэ мэтын асуудалнуудаар хуряангы шэнжэлэл хэhэн байха юм. Библиотекын хүдэлмэридэ багшанаршье эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Энэ совхоздо мал ажалай 60 гаран hуурин газар бии юм. Тэдэнэрэй бэе бэеhээ хэды холо байгаашье hаань, Эльвира Георгиевна гансаараа гү, али үгышье hаа, тусгаар бүридхэгдэмэл бригадатай хамта тэдэнэртэ ошолсодог юм. hаяхан малшадай эрилтэ хэрэглэмжэ хангаха тушаа соёл-гэгээрэлэй бригада Нарhатын малшадта айлшалба. Эльвира Георгиевна тэндэ ерэмсээрээ, малшадай булан номуудаар шэнэлэн hэльбэhэн, мүн тусхай зохёолой «харалга» бүридхэн эмхидхэжэ, ямар уран зохёолой тусгаар шэнжэтэй номуудай малшадта, тэдэнэй гэр бүлынхидтэ хэрэгтэй байhаниие мэдэжэ, хадуужа абаба.

Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд зоной дунда ном hудар дэлгэрүүлэн тарааха талаар элдэб онол арганууды хэрэглэдэг заншалтай. Ямар нэгэн домогто үйлэ ушарнуудта зорюулагдаhан номой выставкэнүүд эмхидхэгдэдэг, тэдэнэй удхаар хуряангы хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэдэг. Олоной хабаадалгатайгаар элдэб hонирхолтой хэмжээ ябуулганууд эндэ үнгэргэгдэжэл байдаг.

Жэшээлэн хэлэхэдэ, эндэ hаяхан асуудал ба харюугай үдэшэ түрүүшынхеэ эмхидхэгдэжэ, hонирхолтойгоор үнгэрөө гэжэ тэмдэглэхэ шухала. hонирхогшодой асуудалнуудта Сэлэн-Дүүмын дунда hургуулиин багшанар Р. Г. Балданов, Е. Н. Самбарова, Э. И. Ангамаева, З. Б. Матушкеева, поселково Соведэй түрүүлэгшэ Б. Ц. Шарапов, совхозой главна зоотехник П. М. Маланов гэгшэд харюусаhан байна. Уншагшадай олон байха бүри иимэрхүү хэмжээ ябуулганууд hонирхолтойгоор үнгэрдэг. Дээрэ дурсагдаhан библиотекын хүдэлмэриин жэшээ абамаар зарим баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, тэрэнэй хүдөөдэ ёhотой соёлой гуламта болоhыень эли тодоор элирхэйлнэ бшуу. Эльвира Георгиевна Ахминеева эрдэм болбосоролой дээжэ болохо номуудые нютагайнгаа зондо уншуулха арга олгоно.

Ц. БАЛДАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сэлэн-Дүүмын библиотекые даагша Э. Г. Ахминеева (столдо hууна) уншагшадтаяа.

АВТОРАЙ фото.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ТРЕНЕРНҮҮДЭЙ БРИГАДАДА ОРОЛСОО

СССР-эй бүхэ барилдаанай федераци ээлжээтэ заседани дээрэ классическа барилдаагаар олимпиин нааданда бүхэшүүлые бэлдэхэ оронай суглуулагдамал командын тренернүүдые баталба. Оронай суглуулагдамал командын бүхэшүүлые бэлдэхэ тренернүүдэй бригадын бүридэлдэ манай республикын түлөөлэгшэ, СССР-эй спортын габьяата мастер. Улаан-Үдын хүүгэдэй спортын долоодохи hургуулиин директор Клим-Самсонович Олзоев оруулагдаhан байна. Тэрэ оронай мэдээжэ тренернүүд Юрий Колупов, Геннадий Сапунов гэгшэдтэй 52, 57 килограммай шэгнүүртэ бүхэшүүлые бэлдэхэ болонхой.

Оронай мэдээжэ бүхэ Иван Поддубнын шанда хүртэхын түлөө hаяар эхилхэ уласхоорондын мүрысөөндэ оронойнгоо бүхэшүүлтэй hуралсал-hорилго үнгэргэхэ, бэлэдхэхын тула Клим Олзоев hаяхан Ленинград хото мордобо.

В. БАДМАЕВ.

***

Оронай хүдөө ажахын институдуудай командануудай дунда дүрэ буляалдалгаар түгэсхэлэй наадан Тбилиси хотодо үнгэргэгдэhэн байгаа. Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын институдhаа энэ мүрысөөндэ хабаадалсаhан Сергей Самбуев эрхим амжалта туйлаба. Республикымнай мэдээжэ бүхэ, СССР-эй спортын мастер Виктор Баймеевэй хүмүүжүүлhэн Сергей 48 килограммай шэгнүүртэн соо барилдахадаа, бултаниие диилэжэ, түрүү hуури эзэлhэн байна.

Мүн тус институдай студент Сергей Хахалов түгэсхэлэй наадан хүрэтэр hайн барилдаhан байгаа. Зүгөөр Европын чемпион Сослан Плиевтэ тэрэ шүүгдэжэ, хоёрдохи hуури эзэлбэ. Хүндэ шэгнүүртэй манай нүгөөдэ бүхэ — Илья Гармаев СССР-эй залуу бүхэнүүдэй дундаhаа чемпион болоhон Анзор Бегеновтэ шүүгдэжэ, хоёрдохи hуурида гараhан байна. Мүрысөөндэ хабаадаhан 18 командын дунда Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын институдай команда табадахи hуури эзэлбэ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ХАНИ БАРИСААНАЙ, ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ АША ТУhА

Хара далайн эрье дээрэхи Пицунда гэжэ бишыхан тосхоной нэрэ hүүлшын үдэрнүүдэй турша соо дэлхэйн бүхы газетэнүүдтэ дурдагдаhан байна. Энэ нэрэ газетэнүүдэй хуудаhануудhаа Европын шэнэ түүхын учебнигүүдтэ орохо байhаниинь сохомтой. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Францийн Республикын Президент Ж. Помпиду хоёрой Пицундада уулзалга Советскэ Союзай ба Францийн хоорондохи хани барисаанай, харилсаа холбооной хүгжэлтын, мүн бүхы Европо түби дээрэ шэнэ, амгалан тайбан, таатай hайн оршон байдал бии болгохо хэрэгэй шухалын шухала шатань болоно.

СССР Франци хоёрой хоорондохи харилсаан шухала удха шанартай хэрэг байхаhаа гадна, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай оронуудай үрэ ехэтэй харилсаа холбоо байгуулха арга боломжонуудые харуулжа, бусад гүрэнүүдтэ зоригжуулхы жэшээ болможо үгэлсэнэ. СССР Франци хоёр үргэн ехэ, олон янзын харилсаа холботой. Экономическа холботой хүгжэлтын үрэ дүнгүүд илангаяа hонирхолтой: франко-совет худалдаа наймаанай хэмжээн 1973 ондо урда тээхи жэлэйхитэйнь сасуулбал, 40 процентээр нэмээ! Али алиндаа ашатай туhатай экономическа холбоо хүгжөөлгэдэ Пицундадахи уулзалга шэнээр туhалха — «Эхо», «Нуво журналь» болон Францийн ээд баяшуулай бусад органууд иимэ тобшолол хэhэн байна.

Хоёр оронай хүтэлбэрилэгшэдэй мүнөөнэй уулзалга угаа ехэ политическэ удха шанартай. Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной талаар зүблөөндэ бэлдэлгэдэ ба тэрэниие үнгэргэлгэдэ франко-совет харилсаа холбоон ехэ үүргэ дүүргээ гэжэ мэдээжэ ха юм. Тус зүблөөндэ Пицундадахи уулзалгын үедэ ехэ саг зорюулагдаа гээд Париж ниидэн бусахынгаа урда тээ Францийн Президент хэблэлэй т... лэгшэдтэ мэдүүлээ. Эхилhэн х... түргэдхэхын тулада бидэнэр али а... лаhаа энээндэ сэхэ туhалха хүсэ... байнабди. Франци тухай хэлэхэ... hаа, Европын экономическа нэгэ... манай ханинарта нүлөө үзүүлхэ... энэ хэрэгтэ туhалхабди. Тус зам... байhан бэрхэшээлнүүдые дабахын... да Советскэ Союз ба Франци... юумэ хэхэ хүсэлэнтэй байhанаа...

Дүтын зүүн зүгэй асуудалнууд, ... ой Генеральна Ассамблейн бо... байгаа сессиин хүдэлмэри гэхэ... уласхоорондын бусад шухала ас... нууд Пицундадахи хөөрэлдөөнүүдэ... зүбшэн хэлсэгдээ. Тиихэдэ СССР ... ци хоёрой хүтэлбэрилэгшэдэй hа... нуудаа мэдэлсэлгэ хани ёhоной, ... бэедээ этигэлсэлгын ба хүндэлэлс... таатай hайн оршон байдалда ү... гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Энэ ба... угаа шухала удха шанартай. ... француз харилсаанууд таарал... гэhэн хэбэртэй зэрэб суу ша... шанга байдал hулаpуулхые хүсэ... шүүл, НАТО-гайхид Пицундадахи ... залгын урда тээ тараажа Франци... бусад баруун оронуудай олониит... намжые худхуулха hэдэлгэ гар... байха юм. Эдэ политическэ таар... hанаашалганууды тараалгын яма... үндэhэгүй байhыень Пицундадахи ... залга харуулба.

Л. И. Брежневэй ба Ж. Помпи... мүнөөнэй тоогоороо табадахи ул... Советскэ Союз Франци хоёр хоор... хи хани ёhоной харилсаануудай ... сэхээр хүгжэжэ, жэл ерэхэ тудам ... тогтууритай, гүн гүнзэгы ба олон ... зын боложо байhыень харуулаа. Эд... рилсаанууд хоёр оронай арадуудай ... туhада, Европодо, мүн бүхы д... дээрэ аюулгүй байдал, эб найра... бэхижүүлхэ хэрэгтэ туhална.

Эртэ урдын империие шэнэдхэлгэ

Мартын 7-hоо 10 хүрэтэр Эфиопиин ажалшадай бүгэдэ ниитын забастовко бүхы орон дотор болоhон байна. Эдэ үдэрнүүдые шэнэ ерээдүй тээшэ үүдэ нээжэ үгэhэн «түүхэтэ недели» гэжэ Эфиопиин «Аддис суар» газетэ нэрлэhэн байха юм. Салин хүлhэ дээшэлүүлхэ, ажабайдалаа hайжаруулха, хуулиин ёhоор өөhэдынгөө эрхые хангуулха зорилгоор энгэй предприятинуудай, хэдэ хэдэн гүрэнэй албан газарай 100 мянга гаран ажалшад Эфиопиин профсоюзуудай конференциин хүтэлбэрөөр нэгэдэмэл фронтоор ябуулга хэжэ ороо.

Забастовкын болохын урда тээ армида, флодто, мүн студентнүүдэй дунда үймөөн болоо, hургуулиин багшанар, городой транспортын хүдэлмэришэд хүдэлмэриеэ зогсоогоо. Юумэнэй сэнгэй орон дотор хүндэрэлгэдэ буруушаалга мэдүүлгээр, салин хүлhэ дээшэлүүлхэ эрилтээр эдэ ябуулганууд эхилhэн аад, саашадаа оронай политическэ ажабайдал демократическа шэнжэтэй болгохо, социальна шэнэдхэлнүүдые хэхэ, оронай экономикодохи феодальна харилсаануудые зайсуулха эрилтэ хэгдэдэг болоhон байха юм. Эфиопи бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи эгээн лэ эртэ урдын гүрэнүүдэй тоодо ородог юм. Энэ гүрэн түүхэтэ онсо эрхэ байдалда байhан дээрэhээ hүүлшын арбаад жэлнүүдэй үедэ социальна дэбжэлтын замаар ниитэдээ дабшалгын хажуу тээ үлэшэhэн байха юм. Африкада, дэлхэйн бусад хубинуудта колониальна империин унаhанhаа уламжалан, социальна ехэ дэбжэлтэ болоhон байгаа. Хариин эзэмдэгшэдтэй үсэд шанга тэмсэл хэжэ, бэеэ даанхай байдалhаа хамгаалжа шадабашье, Эфи... гүрэн экономическа ба социальна ... жэлтын талаар эли бодоор гээг... орохон байна.

Баяд ноёдой газар эзэмдэгшэдэй ... туhые харадаг байhан урдын прави... ство олониитын мүнөөнэй ябуулга... hаа уламжалан, тушаалhаа буугаа. Т... нэй орондо Энделкачеу Маконнен... рүүтэй шэнэ правительство байгу... даа. Сэрэгэй командованида го... хубилалтанууд болоо. Профсоюзу... гол эрилтэнүүд хангагдаhан байна. ... ператор Хайле Силассие I арадта ... дан, иигэжэ мэдүүлээ. Гүрэнэй ... рат, сүүдүүдэй байгууламжанууд ... билгагдаха, тэрэшэлэн гражданска ... хангаха хэмжээнүүд абтаха. Конс... цие хубилгаха талаар тусхай конф... ци зарлалгада бэлэдхэл императ... заабаряар эхилээ. Энэ конфедераци... намжа дурадхалнуудые хараалха ху... мэри зургаан hарын турша соо түг... хэ ёhотой юм.

Эгээн шухала асуудал бологшо ... рай асуудалай ямараар шиидхэг... байhаниинь үшөөл эли бэшэ бай... Тус асуудалhаа олон миллион тар... дай хуби заяан, ажана байдал ду... даха болоно бшуу.

«Эфиопи хадаа олон тоото, ба... ехэнүүдшье асуудалнуудые түргэ... үрэ ехэтэйгээр шиидхэхэ ёhотой» ... «Аддис земен» газетэ бэшэнэ. ... асуудалнуудhаа шэнэ ажабайдал ... зориhон эртэ урдын Эфиопиин гү... хүгжэн hалбаралга дулдыдаха байна...

В. ГОНЧАРО...

Г. СКОБЕЛЕ...

(ТАСС)

ХИЛЫН СААНАhАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ПАРИЖ

АША ТУhАТАЙ УУЛЗАЛГА

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй Пицундада уулзажа хөөрэлдэhэн тухайдаа Францийн Президент Ж. Помпиду Министрнүүдэй Совет дээрэ мэдээсэбэ. Тодорхойлон хэлэбэл, хоорондохи хани харилсаандаа Франци, СССР гол анхарал хандуулдаг байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Франко-совет хамтын мэдээсэлhээ, республикын Президентын хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ хэhэн мэдүүлгэhээ, Л. И. Брежневэй мэдүүлгэhээ хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд таанадта мэдээжэ болонхой ааб даа гээд Министрнүүдэй Соведэй сутлаанай hүүлээр правительствын тусхай түлөөлэгшэ журналистнуудта хэлэбэ.

Францийн Президенттэй хөөрэлдэхэ үедөө экономическа харилсаагаа хүгжөөхэ асуудалаар ехэ hайн үрэ дүнгүүд туйлагдаhан байна.

Советскэ Союз, Францидал адляар, эдэ проектнүүдэй бодото дээрээ бэелэлгые шухалада тоолоно гэжэ түлөөлэгшэ мэдүүлээ.

СОФИ

БКП-гэй ЦК-гай пленум

ТАСС

Болгариин Коммунис партиин Центральна Комитедэй пленум эндэ болобо.

БКП-гэй конференциие мартын 20-до зарлаха гэжэ пленум шиидхээ. Ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлхэ тухай асуудал энэ конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ.

БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Тодор Живков конференци дээрэ элидхэл хэхэ байна.

СОФИ

БАТА ХАНИ БАРИСААН

ТАСС

Болгар, совет арадуудай хани барисаанай түүхэдэ олохон толотомо хуудаhан бэшэгдэнхэй. Болгариин ба СССР-эй хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туhалалсаалга тухай түрүүшын договорто 1948 оной мартын 18-да гар табигдаа hэн. Энэ документ аха дүү хоёр арадай хоорондохи олон зуун жэлэй түүхэтэ хани харилсаае улам батадхаhан байна.

Болгар-совет түрүүшын договор баталалга Болгариин ажалшадай вождь Г. Димитровэй нэрэтэй нягта холбоотой юм.

Болгар-совет хани харилсаа саашадань хүгжөөхэ шэнэ зорилгонуудhаа уламжалан, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай шэнэ договор 1967 оной майн 12-то баталагдаа hэн. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, БКП-гэй Нэгэдэхи секретарь Т. Живков энэ договорто гар табиhан байгаа. Түрүүшынгээ договорто үнэн байжа, тэрэнэй гол эрилтэнүүдые саашадань хүгжөөн, аха дүү хоёр орон тухай хэлээ.

СТОКГОЛЬМ

Совет-швецийн харилсаанай 50 жэлэй ой

ТАСС

Швецийн, СССР-эй хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоhоор 50 жэлэй ойе Швецийн олониитэ шухала ушар гэжэ тоолоно.

Совет-швецийн харилсаан ниитын ондо ондоо байгуулалтатай хоёр гүрэнэй үрэ ехэтэй холбоо барисаанай hайн гэршэ жэшээ болоно гээд гадаадын хэрэгүүдэй министр Свен Андерссон Стокгольмдохи королевскэ библиотекэ соо түүхэтэ документнүүдэй ба номуудай выставкэ нээлгын үедэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Хоёр оронай хоорондо аша үрэ ехэтэй соёлой харилсаанай хүгжэжэ байhые выставкэ элирхэйлэн гэршэлнэ. Выставкын залай тэг дунда стол табигданхай. КПСС-эй, Совет гүрэнэй үндэhэ hуури табигша В. И. Ленин Стокгольмдо ерээд байха үедөө энэ столдо hуужа ажаллаhан юм.

Иимэ гайхамшаг hайндэртэ зорюулагдаhан баярай суглаан Стокгольмын эгээн ехэ залнуудай нэгэн соо болобо. «Швеци — Советскэ Союз» гэжэ бүлгэмүүдэй союзай правлениин түрүүлэгшэ профессор Г. Инге, «СССР-Швеци» гэжэ бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй элүүрые хамгаалгын министрэй орлогшо А. Ф. Серенко, Швецийн МИД-эй генеральна секретарь С. Острем, СССР-hээ Швецидэ байдаг элшэн сайд М. Д. Яковлев суглаан дээрэ үгэ хэлээ.

ТОКИО

Соёлой, эрдэм наукын харилсаагаа үргэдхэхын түлөө

ТАСС

1974 ондо совет, япон эмхинүүдэй хоорондо соёлой харилсаа холбоо тогтоохо жэл бүриин программада Гадаадын оронуудтай хани барисаа, соёлой харилсаа тогтоохо совет бүлгэмүүдэй холбооной президиумэй түрүүлэгшэ Н. В. Попова, Гадаадын оронуудтай соёлой холбоо барисаа тогтоохо япон нэгэдэлэй түрүүлэгшэ, профессор С. Мацумаэ гар табяа.

Шэнэ программын үндэhөөр 50 гаран хэмжээ ябуулга бэелүүлэгдэхээр хараалагдана. Эдэнэй нэгэн — «Совет социалис Сибирь» гэhэн выставкэ Японда амжалтатайгаар эмхидхэгдэжэ байна. Токиогой «Коракуэн» гэжэ стадион дээрэ таба мянган дүрбэлжэн метр талмай дээрэ нээгдэhэн энэ выставкэ Совет Сибирьтэхи социалис байгуулалтын амжалта туйлалтанууд тухай, сибиринхидэй ажабайдал, соёл культура тухай хөөрэнэ. Тус выставкэ Японой ниислэл хотын, мүн бусад хото городуудай хүн зоной анхарал ехээр татана, hонирхол үүсхэнэ.

БРАТИСЛАВА

Братиславада зүблөөн болобо

ТАСС

Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Румыниин, СССР-эй, ЧССР-эй соёлой министерствэнүүдэй түлөөлэгшэдэй зүблөөн эндэ болобо. Фашизмые илаhаар 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан, 1975 ондо хамтаараа бэелүүлхэ соёлой-политическэ хэмжээ ябуулганууд тухай асуудалые суглаанда хабаадагшад зүбшөөлөө.

ВАРШАВА

СССР-тэй хани барисаатайгаар

ТАСС

ЧССР-эй партийно-правительственна делегациин хани ёhоной албанай хэрэгээр Польшын Арадай Республикада ерэhэн тухай хамтын коммюнике эндэ тунхаглагдаа. КПСС-эй эб найрамдалта политикые ПНР, ЧССР үндэрөөр сэгнэнэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев уласхоорондын шахардуу байдал hулаpуулха хэрэгтэ ехэ туhа хүргэнэ гээд энэ документ дотор хэлэгдэнэ.

Социалис хани нэгэдэлэй гол хүсэнэй — Советскэ Союзтай аха дүүгэй харилсаа холбоогоо хүгжөөн, КПСС-эй XXIV съезд дээрэ баталагдан абтаhан эб найрамдалта агууехэ программа бэелүүлхэ хэрэгтэ Польшо, Чехословаки саашадаашье туhа хүргэхэ гээд коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ.

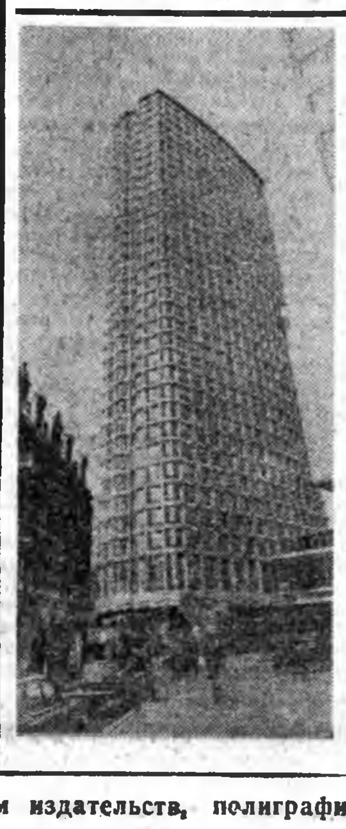

АНГЛИ. Энэ гушан дабхар байшан Лондон городой эгээл түбтэ бодхоогдонхой юм. Энэ гэр баригдаhаар долоон жэл болобо. Гэбэшье үшөөл хооhон байhаар. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй эзэн гэр байрын ба газарай участогай үнэ сэнгэй үшөө дээшэлхые хүлеэнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

НАЙРОБИ

НАЙРОБИДО СЕССИ БОЛОО

ТАСС

Оршон тойронхи байгаалиие сахин хамгаалха асуудалнуудаар ООН-ой программые бэелүүлдэг соведэй хоёрдохи сесси Кениин ниислэл хотодо болобо.

Бүхы дэлхэй дээрэхи оршон тойронхи байгаалиие сахин хамгаалха байдалые 58 оронай түлөөлэгшэд зүбшэн хэлсэжэ байна. Уласхоорондын энэ эмхиин хэдэ хэдэн программануудай проектнүүдые баталха юм.

Сессиин хүдэлмэри мартын 22 болотор үргэлжэлхэ.

РИМ

Италиин шэнэ правительство

ТАСС

Христианска демократ Мариан Руморо түрүүтэй Италиин шэнэ правительство эндэ бүридүүлэгдээ. Христианско-демократическа социалис ба социал-демократическа партинуудай түлөөлэгшэдhөө шэнэ правительство бүридэнэ. Урдын кабинедэй гэшүүд гол түлэб энээнэй бүридэлдэ ороо. А. Моро — гадаадын хэрэгүүдэй министрээр, П. Э. Тавиани — дотоодын хэрэгүүдэй министрээр үлэhэн байна. Дж. Андреотти — оборонын, М. Танасси — финансын министр болоо. Мүнөөнэй правительственна нэгэдэлдэ ороогүй республиканска парти парламентда тэрэниие дэмжэхэ байhан тухайдаа соносхоо.

Шэнэ правительство Италиин Республикын Президент Джованни Леоне гэгшэдэ тангариг үгэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Чилиин хархис хунтын харата шэнэ ябуулга

ТАСС

Чилидэхи сэрэгэй хунтын гэмтэ шэнэ ябуулга элирбэ. Сантьягаhаа ороhон тобшо мэдээсэл «Нью-Йорк таймс» газетэ тунхаглаа. Сальвадор Альендиин правительствада дотоодын хэрэгүүдэй министр, национальна оборонын министр байhан Хосе Тоа Сантьягадахи сэрэгэй госпиталь соо «бэеэ хорлобо» гэhэн мэдээсэл тунхаглагдаhан байна. Гурбан долоон хоногой урда тээ Хосе Тоа гэгшые «эмшэлхын тула» Досон аралhаа нишэ асарhан байгаа.

Баригдажа хаагдаhан Чилиин патриодууд наhа бараа гэжэ хунтын удамаршад худал хуурмагаар мэдээсэнэ.

ПРАВДА БУРЯ...

Нэгэдэхи хууд... КПСС-эй ЦК-да, С... Верховно Соведэй ... диумдэ, СССР-эй М... нүүдэй Соведтэ. «Бү... гадаа гарзагүйгөөр ... хэ — хонишодой гол ... го» — суглуулбари...

Хоёрдохи хууд... «Маковейн бригад... А. Есманскаягай ... КПСС-эй обкомой се... К. Продайводагай ст...

Гурбадахи хууд... Тусхай хуудаhан.

Дүрбэдэхи хууд... «Хүүгэдэй хүгжэмэй ... хоног» — Ф. Сороки... торепортаж.

СЭНХИР ЭКР...

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА...

Улаан-Үдэ. 17.00 — ... жуулгын программа. ... — «Кавказец ро... Цада» — телес... фильм. 18.05 — Те... рама. 18.25 — «Бур... зи тухай дамжуул... А. Улановай шу... 18.45 — «Ерыш ... онтохон!» — бага... зорюулагдаhан дам... 19.15 — «Түрэл орo... — фильм-концерт. 19... «Элүүр энхэ» — ... нал. 20.10 — Улас... дын шэнжэлэл. (бур... 21.20 — «Техникэ ... ха хэрэгтэ онсо ... 20.30 — «Хүн ... ли 21.45 — «... «Брутус» — ... уран hайханай филь...

Редакторай орл...

М. Н. НИМАЕ...

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редакт... 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, ... редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секре... — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сель... хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агита... 56-23, промышленности и строительства — 61... ветского строительства и быта — 69-58, культу... школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, ... мации — 34-05, общественная приемная — 56... шинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

□ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-00375. Заказ №...